

KARDINAL JOSIP BOZANIĆ

ISTINA U LJUBAVI

B L E I B U R G

M A C E L J

S V E T V I N Ć E N A T

V U K O V A R

Z A G R E B

Glas Koncila

 školska knjiga

Blajburška tragedija i sve ono što je slijedilo nakon nje, uvod je u zločin puno širih razmjera. Ona je ostavila pustoš u duhovnom i kulturološkom tkivu hrvatskoga naroda jer je ubijen, ušutkan i raseljen veliki broj intelektualaca, posebno katoličkih svećenika, redovnika i redovnica, a sve kako bi se u društvu lakše ukorjenjivala ideologija marksističkoga i bezbožničkoga obilježja.

Ovo spomen-slavlje don Mirova prijelaza u vječnost nije revizija, nego vizija povijesti; vizija koju smo dužni prenositi mlađim naraštajima. Oni danas trebaju znati da je o jednoj smrti, o tisućama i desetcima tisuća smrti, komunistička vlast nametnula šutnju. Razgovor o ubojstvima i nalogodavcima tih ubojstava, o zločinačkom sustavu komunističke strahovlade plaćao se životima ljudi koji su željeli živjeti i raditi u miru. Ne ćemo se moći osloboditi vraćanja u prošlost sve dok se na rasvijetli istina o žrtvama totalitarističkih režima.

KARDINAL JOSIP BOZANIĆ

ISTINA U LJUBAVI

Josip Bozanić, *Istina u ljubavi*, Glas Koncila - Školska knjiga, Zagreb

NAKLADNICI:

Glas Koncila
Kaptol 8, 10001 Zagreb, p. p. 216
Tel.: 01/4874-326; faks: 4874-328
e-mail: web-izlog@glas-koncila.hr
www.glas-koncila.hr

Školska knjiga, d.d.
Masarykova 28, 10000 Zagreb
Tel.: 01/4830 511; faks: 01/4830 505
e-mail: skolska@skolskaknjiga.hr
www.skolskaknjiga.hr

Z A N A K L A D N I K E :

Nedjeljko Pintarić
Ante Žužul, prof.

B I B L I O T E K A :

Blago riječi
svezak 1.

U R E D I O :

Nedjeljko Pintarić

L E K T U R A

I K O R E K T U R A :

Jasna Ivančić, prof.

G R A F I Č K O

O B L I K O V A N J E :

Siniša Reberski

I L U S T R A C I J E :

Siniša Reberski

T I S A K :

Grafički zavod Hrvatske, d.o.o., Zagreb

ISBN : 9 7 8 - 9 5 3 - 0 - 6 1 2 5 6 - 3

CIP Zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 646158

KARDINAL JOSIP BOZANIĆ

ISTINA U LJUBAVI

BLEIBURG • MACELJ • SVETVINČENAT
VUKOVAR • ZAGREB

POGOVOR

mons. dr. Marin Srakić

PRILOG

Pismo Hrvatske biskupske konferencije
o pedesetoj obljetnici završetka
Drugoga svjetskog rata

ZAGREB, 2008.

GLAS KONCILA   ŠKOLSKA KNJIGA

U V O D

Knjiga Istina u ljubavi sabire događaje i poruke koji su u novijoj hrvatskoj povijesti vrlo znakoviti i nezaobilazni za istinsku viziju budućnosti hrvatskoga čovjeka, Crkve i države. Sadrži šest tematski međusobno prožimajućih propovijedi zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića, o patnji i sudbini hrvatskoga čovjeka u vrtlogu Drugoga svjetskog rata i poraća te suvremenom odnosu prema Domovinskom ratu. Izrečene su u razdoblju od 2002. do 2007. godine u različitim prigodama i mjestima: Bleiburgu (13. svibnja 2007), Maclju (5. lipnja 2005), Svetvinčentu (24. kolovoza 2007), u dva navrata u Vukovaru (26. listopada 2002. i 18. studenoga 2006.) te posljednja, u spomen-crkvi Sveta Mati Slobode u Zagrebu (4. studenoga 2007). Sva spomenuta mjesta i vjernička okupljanja u kojima bila su prostorom pronalaženja flsnage za zajedništvo u Ljubavi«, na kojima se kardinal Bozanić kao pastir zauzimao za »ljubav prema čovjeku, ljubav prema domovini, ljubav prema pogaženima i ljubav prema istini koja iz Boga izvire«. Propovijedi su u knjigu uvrštene po tematskim cjelinama; Drugi svjetski rat i poraće te Domovinski rat. Istim su redoslijedom objavljeni prilozi u pogovoru đakovačkoga i srijemskoga biskupa dr. Marina Srakića,

predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, koji je svoje osvrtne pisao neposredno nakon svake održane propovijedi. U knjizi se objavljuje i Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata, potpisano u Zagrebu 1. svibnja 1995. godine, kojega je kardinal Bozanić u više navrata citirao.

Kardinalove propovijedi izrečene na spomenutim mjestima nisu bile pisane za knjigu pa u tekstualnom obliku odišu spontanošću duhovne retorike. Prigode pojedinih obljetnica i proslava bile su poticaj propovjedniku da Božju riječ tumači i smješta u okolnosti novonastalih situacija u crkvenom i društvenom kontekstu života hrvatskoga naroda. Brojni su razlozi potaknuli autora da dadne sud o događajima i činjenicama koji su se komemorirali u tim prigodama. Činio je to odvažno, evandeoski neustrašivo i slobodno pa su se u toj slobodi sabrale sve žrtve, suze i krv sudionika dramatične povijesti. Njegove riječi komentirane su na različitim mjestima i u različitim prigodama. Njihov zapis i odjek tražio se u brojnim medijskim prilozima, ali široj javnosti nije bio dostupan. Iznimku čini Propovijed na Blajburškom polju, koja je u nakladi Glasa Koncila objavljena u zasebnoj knjižici i distribuirana u više desetaka tisuća primjeraka.

Progovoriti o žrtvama totalitarnih režima i Domovinskoga rata, znači otvoriti knjigu hrvatske prošlosti u kojoj kao da nema pojedinca i obitelji, koji nisu taknuti tim tragedijama. Svaki šapat iza okvira nametnute šutnje to-

talitarnih režima bio je kažnjen progonom do istrebljenja. Svjedoci smo da su sadašnje povijesne ocjene i prosudbe o hrvatskom ponosu u Domovinskom ratu često svodene na razinu relativnih vrijednosti i u okvire ograničavajućih globalističkih kompromisa. Povijesna ocjena hrvatskih progona, stradanja i patnjâ često nije bila utemeljena na znanstvenim činjenicama i dokazima nego na političkom dogovoru koji je zaobilazio traženje istine. Pokušaji otvaranja rasprave o povijesnoj tragediji hrvatskoga naroda sprječavani su pridavanjem ideologijskih atributa pojedincima i progonima različite vrste - sve kako bi se zabranilo propitivanje istine. Svaki pojedinačni, znanstveni ili masovni pokušaj bio je proglašavan nenarodnim, antidržavnim ili fašistoidnim te često procesuiran, protjerivan ili malograđanski ismijavan.

Zabrana da se progovori s polazišta istine o svim aspektima prošlosti vlastita naroda, omogućila je pojedincima i određenim društvenim strukturama poziciju samoproglašanih i zaštićenih dežurnih čuvara i tumača povijesne tragedije hrvatskoga naroda. Sve se to događalo u ozračju osmišljenoga prikrivanja zločina, pod parolom ideologiziranoga antifašizma. Danas, unatoč neusporedivoj slobodi govora, uočavaju se zataškavanja povijesti i pokušaji pronalaženja opravdanja za izjednačavanje žrtavâ i zločinacâ. Zločini i nadalje nisu jednaki, žrtve se različito tretiraju; ni među mrtvima nema pravde. Reinterpretacije Domovinskoga rata dolaze s bridova svjetske globalne moći u obliku izjednačavanja žrtve i agresora. Dokazom je

to kako nije jednostavno otrgnuti se iz naručja ponuđenih interpretacija i pozicija angažirane povijesne i sociološke znanosti.

Kardinal takvima suprotstavlja riječ. Nadahnut dubinom osobne ljubavi i okrijepljen Božjim darom, u svojim propovijedima otvara tužne, prešućivane, krivotvorene i potiskivane stranice povijesti svoga naroda. Kao propovjednik Božje istine on sebe zadužuje te odgovorno izriče neizrečenu istinu o tragediji, patnji i stradanju hrvatskoga naroda tijekom XX. stoljeća. Progovara s pozicije koja nije uvjetovana zakonskom obvezom, procedurom ili usuglašavanjem - osim evanđeljem. Vapaj moralnoga autoriteta otvara pitanja za koja je potrebna hrabrost iako izgovara samo istinu. Neporeciva je potreba da se upali svjetlo nad zabranjenim i namjerno izokrenutim temama, osobama, vremenima, mjestima i događajima.

Stoljećima su svete knjige svjedočile o trajnoj prisutnosti Božje riječi u čovjekovu govoru. Govor o istini u ljubavi čovjeka krijepi i zadužuje da se zaputi k cilju hrabro i odvažno. Ljubav pokreće sveukupne ljudske dubine, nepotkupljivo je hrabra i oslobađa nepotrebnoga. Istina u ljubavi daruje mir kojega je teško pronaći ako se prešućuju činjenice. Evanđeoskom riječju Kardinal je progovorio o istini. Njegove propovijedi otkrivaju novi govor oslobođen svih predrasuda, koji oblikuje istančani pogled na noviju hrvatsku prošlost. Propovijedi postaju dalekosežno nacionalno dobro jer se suprotstavljaju različitim programira-

nim interpretatorima povijesti i prekidaju višedesetljetnu šutnju. Tim je govorima potaknuo hrvatski narod da sam progovori o sebi te prekine vlastitu šutnju. Tu je šutnju u prošlosti razbio pokoji krik samožrtve, koja se svjesno darivala u pokušaju traženja istine. Takvi su ljudi ostali u pamćenju naroda kao budnica i nada za pokorene, ideja potlačenima, nadahnuće hrabrima.

Kardinalov govor iznimno je važan zbog pristupa temi s novoga motrišta. U novom svjetlu ističe bitne stavove koji se tolike godine nisu smjeli ni spomenuti! Ali samo to ne bi bilo dovoljno. Potreban je bio korak pred kojim Kardinal nije zastao. Sloboda u nama ne bi zadobila svoje pravo lice, ili bi nam bila suvišna, kad bismo se osvrtni samo na progon, krv i patnju, a ne i osvjetlili zločin koji je još kardinal Alojzije Stepinac proglasio »sramotnom ljagom«. Kardinal Bozanić stoga poručuje: »Hrvatsko društvo zaslužuje svima dosegljivu i što cjelovitiju istinu! Kao kršćanin i kao Hrvat, bio bih nedostojan i jednoga i drugoga imena kada bih i u primisli nosio opravdavanje nečijega zločina. Ta zar netko uistinu misli da boli nevinih, koje su prouzročili pripadnici hrvatskoga naroda, nisu i moje boli? No, isto bih tako bio nedostojan čovječstva, kad ne bih prokazivao laž i nepravdu naneseu hrvatskomu narodu«.

Slijedom povijesnih okolnosti, hrvatski narod konačno može progovoriti iz prostora vlastite slobode. Istina u ljubavi vrjednota je govora suvremene Crkve koja se istinom suprotstavlja povijesnom relativizmu, uspostavlja

čvrste točke životnoga smisla te ohrabruje. Kardinal je svojim riječima zauzeo pravednu stranu u preslagivanju govora o istini, vremenu i slobodi vlastita naroda. Nastavlja vapaje uznika kardinala Alojzija Stepinca, neumornog svjedoka kardinala Franje Šepera i zaljubljenika u slobodu kardinala Franje Kuharića. Propovijedanje hrvatskih kardinala bilo je ne tako davno i po život opasno, ali su oni neustrašivo vršili svoju pastirsku službu. I danas je potrebna osobna hrabrost, ovdje i sada, kako bi svaki pojedinac na svojoj razini uskrsnuo s istinom grobova vlastitih djedova, očeva, braće i sestara. Evanđelje, kako ga naviješta kardinal Bozanić, sigurno je nadahnuće i prekretnica poimanja slobode u kontekstu suvremenoga hrvatskog društva.

Školska knjiga i Glas Koncila objavljuju ove propovijedi kao nacionalnu i moralnu vrjednotu koja će ohrabrivati naraštaje čitatelja, stvarajući čvrste točke pri oblikovanju samosvijesti i pri izgradnji stavova u okruženju terora relativizma. Ovaj govor »izlazi iz okvira sakristije« i nadilazi svaku dosadašnju raspravu o zločinima fašizma, nacizma i komunizma te mentalitet koji su proizvele ove ideologije. Komunicira s potrebom ranjene duše otvarajući novu stranicu hrvatske samobitnosti i zbog toga ga objavljujemo s ponosom.

Nedjeljko Pintarić

Ante Žužul

BLAJBURŠKI
VAPAJ ZA ISTINOM

Blajburško polje, 13. svibnja 2007.

Misna čitanja: *Otk* 21, 10-14.22-23; *Iv* 14, 23-29

Dolina zaustavljenih života

1. Nakon naviještenoga evanđelja na ovome mjestu – prepunom povijesne memorije i vjerničkoga spomena – zahvalan Bogu za dar vjere molim riječima psalma: »Pa da mi je i dolinom smrti proći zla se ne bojim, jer ti si [Bože] sa mnom« (*Ps 23, 4*).

Okupljeni smo u dolini koja danas plijeni svibanjskom ljepotom prirode. Lako je uroniti u zavodljivost te ljepote i promatrati je kao divan Božji dar. Ali, ova dolina zna da je ona jednoga davnog svibnja postala za ispaćeni narod, a posebno za živote mnogih, neobičnom dolinom; postala je dolinom smrti, zaustavljenih života, srušenih zemaljskih nadanja. Ova dolina zna zašto smo danas ovdje. Ova će dolina hrvatskomu narodu, na samo nama poznat način, trajno šaptati riječi koje su u njoj ostale, molitve koje su u njoj izgovarane i prenositi će nam i okus ljubavi, i okus mržnje pred kojom se svaka ljepota grči u boli.

Gledajući nas ovako sabrane, netko, komu je ovo tek obična dolina i polje, mogao bi se zapitati: *Tko su ovi i odakle dođoše?* (usp. *Otk 7, 13*). Mi smo vjernici, okupani Jaganjčevom krvlju, oslobođeni njegovom pobjedom nad smrću, opečaćeni Kristovim križem. Kao vjernici, i pred smrću ispovijedamo život – a pred tragedijom za koju ne postoje dovoljno snažne ljudske

riječi – u molitvu uranjamo svoje misli, u nju stavljamo svoja pitanja i nadanja dok liturgijskim slavljem postajemo dionicima nebeske domovine.

Poštovanje nevinih žrtava

2. Odakle smo došli? Dodosmo iz svoje zemaljske domovine Hrvatske, iz Bosne i Hercegovine, iz raznih krajeva Europe i svijeta sretni što na ovome polju danas mirno možemo reći kako je iz hrvatskih žrtava krvavoga nasilja iznikao ponos i kako su stvoreni preduvjeti da se ovim poljem prolomi istina o Bogu i čovjeku, istina koja ne smije biti predana u ruke ljudskim manipulacijama.

Došli smo ovamo onim istim putovima kojima su prije 62 godine, nakon završetka Drugoga svjetskog rata, kolone vojnika i civila tražile put koji bi ih pošteđio od zatorne ruke jugoslavenskih i inih ratnih pobjednika. Na tom smo putu ponovo čuli glas žrtava koji se desetljećima nije smio čuti; u mislima smo nailazili na njih, susretali ih premda do danas nisu obilježena mjesta njihovih stratišta, niti otkrivena imena izvršitelja djela nedostojnih ljudskoga imena. Iz šumaraka i jama, iz rovova i dvorišta dosiže nas šapat koji se nada da će biti dovoljno razgovijetan da bismo ga čuli i glasno izgovorili kao istinu koja je sposobna ponovo roditi život, dati smisao njihovu umiranju, stvoriti temelje za izgradnju društva u kojemu je najmanje što možemo učiniti poštovanje nevinih žrtava.

Sramotno izručenje u ruke krvnika

3. Da, braćo i sestre, ova je dolina gledala ispaćena lica i hrvatskih civila i hrvatskih vojnika, hrvatskih očeva i majki, sinova i kćeri; lica koja su bila uronjena u nadu i očekivanja da će im biti darovan prostor ljudskosti, put prema zakonitosti i životu koji se neće pomiješati s mržnjom, bezumnim osvećivanjem i ideološkim lažima. No, ova je dolina vidjela zaustavljenu nadu, razočaranja, tjeskobne neizvjesnosti i konačno – zvjerstva.

Toga svibnja, godine 1945., ova se dolina silno proširila. Zbog ljudi koji nisu poštovali Boga ni čovjeka, Blajburško se polje razlilo i pretočilo u »križne putove«, u udarce, logore, tamnice, mučilišta i smrt, koja je svoj zadah i strah širila stotinama kilometara, ali i poput otrova, godinama bila stavljana u odgojnu hranu novim naraštajima. Od trenutka kad ova dolina više nije smjela gledati lica, nego leđa i korake povratnika – krvave tragove povratka u jugoslavenšku tamnicu hrvatskoga naroda – njezina se ljepota pretvorila u bol, u neizrecivu okrutnost i na kraju u bezimenost.

Prije 12 godina (1. svibnja 1995.), u *Pismu Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*¹, napisali smo sljedeće: »...taj je svibanj – za razliku od drugih naroda kojima

je vraćena sloboda i demokracija – dolaskom marksističkog totalitarnog sustava za nas značio nov početak zatvora, ubijanja nevinih ljudi. Mnogi su stradali samo zato što su katolici, što su katolički svećenici, redovnici i redovnice, što su katolički biskupi. Taj martirologij optužba je krvnika, ali on je još više – slava Kristove Crkve.²

Od trenutka kad je počinjeno sramotno izručenje razoružane hrvatske vojske i nevinih civila u ruke krvnika, upravo su zločinci zabranjivali svaki spomen na ovo mjesto i sve ono što je slijedilo poslije Bleiburga, nastojeći silom spriječiti istinu da progovori glasom žrtava.

Komunistički vlastodršci ovu su dolinu učinili prisilnim polazištem na put smrti i krvoprolića. Međutim, danas je ova dolina mjesto našega spomena i slavlja Boga koji je put, istina i život. Bog je taj koji je sve putove ljudske patnje preobrazio u Križni put svoga Sina; sve ljudske laži raskrinkao svojom istinom i u svaku tamu smrti unio zraku svjetla svojega života. To je ono što nikakvo nasilništvo ne može zaustaviti. U nama kao vjernicima stoga nasilje ne postoji, ali postoji vapaj za istinom.

---

¹ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1 (1995) 3, str. 3-6.

² *Isto*, str. 3.

Kome smeta ljubav prema čovjeku, domovini, pogaženima i istini?

4. Nažalost, mnoga naša okupljanja – protkana poglavito molitvom i pročišćenjem spomena – ljudi koji su pripadali komunističkomu režimu ili ostali zaslijepljeni njegovom propagandom a ne žele biti oslobođeni istinom, promatraju još uvijek očima svoje ideologije. Prozivaju Katoličku Crkvu, njezine pastire i vjernike na sličan način na koji su to činili i u ono doba. Prozivat će, vjerujem, i moje današnje riječi, a ja u njih ne stavljam ništa osim ljubavi. Upravo ih to i smeta: ljubav prema čovjeku, ljubav prema domovini, ljubav prema pogaženima i ljubav prema istini koja iz Boga izvire.

Danas sam među vama kao čovjek koji hodom želi počastiti mukotrpnim hodom ispunjenim nadom dosezanja slobode; među vama sam kao vjernik koji je došao pohoditi dolinu o kojoj su mnogi bili primorani šutjeti, kako bi ušutkali istinu o vlastitu zločinu; među vama sam – u poniznosti Božjega izabranika – kao pastir koji je došao ispovjediti vjeru i zajedno je s vama učvrstiti; među vama sam kao Hrvat koji je došao s ljubavlju promotriti zemaljsku tragediju svojega naroda i moliti za stradalnike, ali i za one kojima je ova dolina u mislima, u sjećanjima i u životu ostavila spomen na neizrecivu ljudsku okrutnost. S puno pije-

teta spominjemo se danas osobito pripadnika islamske vjeroispovijesti, koji su dijelili patnju s kršćanskim vjernicima.

Ovdje se nije poštovao život

5. I dok ovako govorim, moglo bi se pomisliti da nas je na ovome mjestu okupila tragičnost smrti. Mogao bi netko zaključiti da smo došli oplakivati neizbježnost ljudske drame nad koju se nadvila ljudska zloća. Ne, ovamo nas je i danas doveo Život i vjera u Život. Danas sam ovdje da s vama proslavim Vazam Gospodnji i molim svjetlo Duha Svetoga u kojemu se kao vjernici pitamo što nam to Bog govori kroz ratna iskustva, progonstva, kroz žrtve nevinih ljudi, što nam to Bog kao narodu ima reći kad smo izloženi kušnjama neopisive boli.

U kršćanstvu postoje polazišta i vrijednosti koje se nikada ne smiju zaboraviti. Jedna je od njih poštovanje tuđega života. U tome ne može biti razlike ni nacionalne, ni konfesionalne, ni svjetonazorske, ni stranačke. Temeljna jednakost u dostojanstvu svih ljudi proizlazi iz same naravi čovjeka, stvorena na sliku Božju. Upravo je stoga danas teško razumjeti zašto se još uvijek ne može dovoljno jasno čuti glas koji govori o tome da se ovdje nije poštovao život, da su, bez ikakva suda i dokaza krivnje, poubijani hrvatski vojnici i civili nakon rata. Ponavljam: nakon rata!

Prava pomirba mora nastati u ljudskoj nutrini

6. Isus u današnjemu evanđelju govori o svome odlasku Ocu. Njegova osuda na smrt bila je već »napisana«. Dobro zna da učenike pogađaju njegove riječi i da im uznemiruju srca. Utješne riječi o miru vjerojatno su im zazvučale poput iluzije, baš onako kako ljudima našega vremena zvuče svetopisamske riječi koje obećavaju sigurnost i spokoj u svijetu razdiranom nemirima. Mir o kojemu govori Isus, mir je koji razumije ljudski krik – *Bože moj, zašto si me ostavio?* (Usp. Mt 27,46) – znajući pritom da je samo u Bogu konačni dom u kojemu se krik očaja preobrazuje u mir srca.

Neka se ne uznemiruje srce vaše i neka se ne straši. Dajući svoj mir, Isus to govori jer zna da je granica dobra i zla u našem srcu te da prva i prava pomirba mora nastati u ljudskoj nutrini; da se pomirba ne može uspostaviti nikakvim političkim dogovorima i sredstvima prisile, jer se u tom slučaju pretvara u još veću neistinu. Isusov mir nije mir koji daje svijet, nije kupljeni mir ili pak mir koji se želi nametnuti ratom. Nije to mir koji se postiže gospodarskim blagostanjem, potrošačkim prividima, stavljanjem vlastite osobnosti u središte svijeta.

Za nas kršćane, Kristov je mir – zahtjev. On ne pripada samo konačnomu spokoju mrtvih. Prvi dar

uskrsnuloga Krista prestrašenim učenicima bio je mir. Smireno srce – čvrsto je srce. Ono se ne koleba i ne gubi pouzdanje u protivštinama; ne gubi se u očaju, ne obeshrabruje u trpljenjima. Otkriće Boga u vlastitu životu, radosni susret s njim, uranjanje u njegovu ljepotu, obraćanje Isusu Kristu koji je prepoznat kao Bog, razlozi su radosti i mira u ljudskome srcu.

Blajburška tragedija osiromašila je cjelokupno hrvatsko društvo

7. Kristov mir koji svijet ne može dati, mi vjernici živimo u zemaljskome domu. Znamo koliko je svakom čovjeku važno biti u okrilju ljubavi i topline doma. Nitko rado ne napušta ni dom, ni domovinu, niti ih lako zaboravlja. Ljudi, kojih se ovdje spominjemo, ostavili su za sobom Hrvatsku i svoje domove nipošto laka srca. Zato, braćo i sestre, kako da se srce ne zgrči pred nepravdom tvrdnjom koja kaže: da nisu bili krivi, ne bi hježali. Takvo poopćivanje uistine vrijeđa. Zar i nakon svega što se dogodilo nakon njihova izručenja jugoslavenskim komunističkim vlastima netko još dvojiti da je njihov strah bio opravdan?

Jedan od najbližih Titovih suradnika u to vrijeme, Milovan Đilas, ovako je posvjedočio godine 1979.: »Da budem iskren, mi nismo shvaćali zašto Britanci ove ljude nama vraćaju. Uglavnom su to bili obični seljaci. Oni nisu nikoga ubili. Njihov je jedini zločin bio strah od komunizma. Oni (Englezi) učiniše nešto sasvim pogrešno kada su ove ljude prebacili preko granice, kao što smo i mi pogrešno učinili što smo ih sve poubijali.«³ Pitam se, je li to komunistički antifašizam?

I dok se tješimo riječima vjere, kao ljudi ne smijemo previdjeti nepravde koje su rađale novim nepravdama.

Koliko je samo nakon Drugoga svjetskoga rata domova opustošeno, razoreno, konfiscirano; koliko je ljudi obespravljeno i onemogućeno; kolika su bogatstva otuđena i koliko je siromaštva rođeno zbog gramzivosti nepravednoga komunističkog režima.

Nije u pitanju samo egzekucija, nego sve što je ona posljedično izazvala na društvenoj razini. Stvoren je novi poredak koji nikada neće zaslužiti oznaku pravednosti, ma koliko ga se pokušavalo prikazati stvorenim »u ime naroda«. Blajburška je tragedija osiromašila cjelokupno hrvatsko društvo. Bila je klicom mnogih patnji stotine tisuća Hrvata stjeranih na margine; mnogi su kasnije bili prisiljeni na iseljništvo. Obitelji koje su na bilo koji način bile povezane sa žrtvama tih događanja natjerane su na posvemašnju šutnju i bile politički maltretirane. Potomci blajburških žrtava smatrani su građanima drugoga reda, poglavito ako nisu htjeli prihvatiti novu ideologiju i ucjenjivačku igru terora.

Blajburška tragedija i sve ono što je slijedilo nakon nje, uvod je u zločin puno širih razmjera. Ona je ostavila pustoš u duhovnom i kulturološkom tkivu hrvatskoga naroda jer je ubijen, ušutkan i raseljen veliki broj intelektualaca, posebno katoličkih svećenika, redovnika i redovnica, a sve kako bi se u društvu lakše ukorjenjivala ideologija s marksističkim i bezbožničkim obilježjima. Od tada pa sve do današnjih dana, na Crkvu se u našem narodu baca ljaga i sjena krivice koju Crkvi nijedan analitičar, koji drži do istine i teži objektivnosti, ne može pripisati. To pak da je i među

sinovima i kćerima Crkve bilo onih koji su počinili zlodjela, oplakujemo sa žaljenjem i prepoznajemo bol koju je nanio njihov grijeh.

---

³ Pavletić, Vlatko, *Tuđmanova doktrina i drugi članci*. Zagreb, 2007, str. 151.

Rasvijetliti istinu o žrtvama totalitarističkih režima

8. Na ovome mjestu, kao zagrebački nadbiskup, ne smijem šutjeti. Štoviše, valja mi postavljati pitanja koja postavlja svaki čestiti čovjek prosvijetljen istinom: Kako to, da šezdesetak godina nakon stravičnoga zločina, unatoč još uvijek dovoljnom broju svjedoka i prikupljenih svjedočanstava i unatoč tomu što je iz mnoštva činjenica vidljivo što se dogodilo – nitko nije odgovarao? Kako to da su još uvijek nepoznata imena nalogodavaca i izvršitelja tih zlodjela? Kako to da se još uvijek ne može, barem na načelnoj ako već ne i na konkretnoj razini, čuti jasna osuda svega što vapi zbog gaženja božanskih i ljudskih prava, a učinjeno je protiv hrvatskoga naroda? Mislimo li da je moguće graditi zdravo hrvatsko ili bilo koje društvo sa sviješću koja dopušta da se naraštaji naše djece i mladih do danas hrane neistinama? Kako to da nije sastavljen popis žrtava i zbog čega nisu obilježena mjesta masovnih grobnica u kojima do danas neidentificirane leže kosti poznatih i nepoznatih ljudi?

Zastrašujuća je pomisao da su tolike godine uz nas živjeli i žive ubojice; da su protkali sve pore svakodnevice te možda ni njihovi najbliži ne znaju istinu o njima jer su se prikazivali u najljepšem svjetlu boraca za slobodu. Molimo za njih da im Bog dadne snagu

obraćenja, priznanja i prihvaćanja slobode u istini. Ali, kao vjernici, kao državljani suverene i nezavisne Hrvatske s pravom očekujemo da državne institucije učine ono što su zakonom dužne učiniti: da istraže ove zločine i obznane krivce za njih. Očekujemo da će se mjerodavne institucije države Hrvatske jasnije očitovati o komunističkom režimu i nedjelima koja je planirao i sustavno provodio, te da će na temelju istine promicati one vrijednosti koje nisu sukladne komunističkim krivotvorinama, kako u povijesnom tako i u svjetonazorskom smislu. Očekujemo da će hrvatske vlasti i u smislu deklarirane proeuropske orijentacije poduzeti sve da se u nas provede rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Europe broj 1481, od 25. siječnja 2006., koja govori o međunarodnoj osudi zločina u totalitarnim komunističkim režimima.

Više sam puta pitao mjerodavne i pozivao ih da poduzmu korake u rasvjetljavanju istine pa taj poziv ponavljam i danas: zakonitim i pravičnim putem tražite i poštuju istinu i o žrtvama i o krvnicima. Neka ne bude nikakvih političkih razloga zbog kojih bi istina ostala pokopana i odgurnuta s pozornice razvoja zdravoga hrvatskog društva. Radi naše sadašnjosti i zdrave budućnosti, radi naše odgovornosti prema mladim naraštajima potrebno je osnovati nadstranačku i nezavisnu državnu instituciju, koja će znanstvenim metodama rasvijetliti istinu o žrtvama totalitarnih režima dvadesetoga stoljeća: fašizma, nacizma

i komunizma. Prošlost je dio našega života i jasno pokazuje svoju snagu u sadašnjosti, a ono što se olako naziva poviješću u nas često pišu isti, ili sljedbenici onih koji su nevinom krvlju i stvorili te događaje. Zar nije odviše upadljivo da se o nekim povijesnim istraživanjima uopće ne čuje, nego ih se prešućuje?

Zajedništvo je moguće živjeti samo na istini

9. Posljednjih se mjeseci u nemiru nastalom zbog nerazjašnjenih činjenica i nepoštena odnosa spram učinjenoga u prošlosti pojavila rasprava i o tzv. fojbama, o strašnim mjestima smrti, o jamama i stradanjima koja je za sobom ostavio fašizam i komunizam. Ni o tome, kao Crkva, ne smijemo prešutjeti istinu, a istina je da su pripadnici totalitarnih režima stvorili te stravične podsjetnike na neljudskost.

Kao Crkva, danas govorimo da su takva mjesta nastala ondje gdje je iz života izguran Bog. Vrijeme rata, a još manje poraća, ne može biti nikakvim izgovorom. Tamo su i za vrijeme fašističkoga i za vrijeme komunističkoga terora stradavali svećenici, vjernici i vjernice, jer kršćanstvo ne može mirno suživjeti ni s jednom neljudskom vladavinom. U Hrvatskoj se olako stavlja znak jednakosti između antifašizma i komunizma, između opravdanih težnji naroda i njegove borbe za slobodu te bezbožne boljševičke ideologije i velikosrpskih planova. Stoga nas ne čudi što se rasprava vodi između krivaca i njihovih sljedbenika s obiju strana; kako onih koji podržavaju ili opravdavaju partizanske zločine, tako i onih koji se ne žele odreći fašističkih težnji i osuditi svoje zločine.

Dobro je poznato koliko je dragocjeno djelovanje Katoličke Crkve na uspostavi zajedništva među naro-

dima i kako se mi vjernici iz raznih naroda i država lako razumijemo i međusobno dijelimo bol koju je prouzročila nepromišljenost političara u prošlosti. Stalo nam je do očuvanja identiteta i integriteta vlastitih zemalja i do međusobnoga zajedništva i razumijevanja. Njega je pak moguće njegovati samo na istini. Katolička Crkva i nadalje će činiti sve što je u njezinoj moći kako bi u našim životima istina progovorila Božjom istinitošću, kojoj je podvrgnut svaki čovjek.

Govorim kao katolički biskup koji može biti ponosan na djelovanje Crkve u najtežim vremenima totalitarizama. I nas su htjeli svrstati u ideologije protučovještva; do današnjega dana optužuju nas da smo za nešto krivi, a Crkva je pokazala da ona ni pod fašizmom, ni pod nacizmom, ni pod komunizmom nije zastupala ideologiju i da su katolici trpjeli i umirali od neljudskosti s različitim predznacima te da su ih bili puni zatvori, koncentracijski logori i masovne grobnice. Potrebno je to znati i ne prihvaćati naivno klevete onih koji Crkvi žele nametnuti krivnju, kako bi i danas provodili »svoju istinu«. Mi smo svakoga dana pozvani preispitivati svoju grješnost i kajati se za počinjene grijehе. U svakom liturgijskom slavlju ispovijedamo potrebu za Božjim milosrđem pri različitim oblicima pokajanja. Stoga je krajnje cinično i besramno Katoličku Crkvu svrstavati među promicatelje bilo kojega političkog sustava, a osobito stavljati je uz bok onih

pod kojima je Crkva najviše trpjela jer je trpio čovjek
– bez obzira na vjeru, rasu, nacionalnost ili stalešku
pripadnost.

Hrvatska javnost ima pravo znati cjelovitu istinu o Jasenovcu

10. Dok danas ovdje komemoriramo strašnu blajburšku tragediju, s grozom mislim i na jasenovački ustaški logor. Smatram nužnim upravo ovdje reći da nam se zbog vjernosti Bogu i ljubavi prema Hrvatskoj ne smije zamagliti pogled ni pred čijim zločinom. U tom duhu ponavljam riječi blaženoga Alojzija Stepinca koji je bez ikakve dvoznačnosti, javno usred rata, 19. veljače 1943. godine, jasenovački logor nazvao »sramotnom ljagom«, a za ubojice u njemu izjavio da su »najveća nesreća Hrvatske«. Hrvatsko društvo zaslužuje svima dosegljivu i što cjelovitiju istinu! Kao kršćanin i kao Hrvat, bio bih nedostojan i jednoga i drugoga imena kada bih i u primisli nosio opravdavanje nečijega zločina. Ta zar netko uistinu misli da boli nevinih, koje su prouzročili pripadnici hrvatskoga naroda, nisu i moje boli? No, isto bih tako bio nedostojan čovještva, kad ne bih prokazivao laž i nepravdu nanesenu hrvatskomu narodu.

Iz poštovanja prema svim žrtvama, kad se radi o Jasenovcu, potrebno je dopustiti istini da progovori u svojoj istinitosti. Zato mi je drago što se posljednjih godina učinio pomak u stavovima koji ublažavaju zaglušujuću propagandnu pristranost i povijesnu nekorektnost. Hrvatska javnost ima pravo znati istinu o

Jasenovcu za vrijeme Drugoga svjetskoga rata, kao i nakon rata kada je prestao biti ustaškim logorom. Žurno valja istražiti koliko je ljudi stradalo tijekom rata i poraća na tom strašnom gubilištu i mjestu nečovječnosti, kako bi se znalo njegovati osjetljivost za ljudsku patnju koju su prouzročili čovjekovi mrzitelji.

Gdje god se nalazili, mi se kršćanski vjernici ne okupljamo da bismo zajedno mrzili, nego da bismo pronalazili snagu za zajedništvo u Ljubavi. Stoga još jedanput navodim riječi iz pisma hrvatskih biskupa: »U čežnji za Božjim opraštenjem i mi ljudi uzajamno opraštamo jedni drugima. Ono što pohranjujemo u svojoj povijesnoj memoriji nisu nepodmireni računi koji rađaju namisli osvete. Pamtimo zlo koje se dogodilo, a nije se smjelo dogoditi. Učimo kako ne ponavljati grijeh i kako ustrajati u dobroj odluci. No sadržaju našega povijesnog pamćenja pripada i sve ono što su činili ljudi Crkve kada su osuđivali zločine te svesrdno zaštićivali i pomagali ugrožene u vrijeme dok je hjesnio Drugi svjetski rat. Ta kršćanska odlučnost i požrtvornost, posebno katoličkih biskupa u Hrvatskoj, nadahnuće je i poticaj današnjem naraštaju«.⁴

---

⁴ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1 (1995) 3, str. 5.

Molimo za sve žrtve

11. Isus nam je ostavio riječi upućene nebeskomu Ocu: *Posveti ih u istini (Iv 17, 17)*. Te riječi pripadaju nama vjernicima i obvezuju ponajprije nas. One označavaju bit kršćanstva. Ljubav omogućuje da iziđemo iz sebe kako bismo pogled usmjerili prema Bogu, kako bismo slušali njegovu Riječ a ne vlastite ciljeve, kako si ne bismo dopustili da nas neposrednost želja i htijenja odvuče od istine i zamagli pogled na površnosti ljudskih prosudbi.

Kristova nas istina oslobađa. Danas ovdje molimo za svjetlo istine kako bismo jasnije spoznali plodove ideologija zla dvadesetoga stoljeća: fašizma, nacizma i komunizma. Ovdje smo, braćo i sestre, jer želimo svojom molitvom i euharistijskim zajedništvom ponovo zaliti klice Božjega kraljevstva utemeljenoga na ljubavi, a ne na sili i mržnji. Uzdamo se u Boga, u onoga koji posvećuje u istini, molimo ga da nam udijeli uvijek jasnije kriterije te istine, a to je na prvome mjestu ljubav. Za svakoga čovjeka vrijedi da će ako traži istinu, pronaći Boga.

Kao vjernici, u ovu dolinu donosimo baš ono čega je ovdje nedostajalo u svibanjskim danima godine 1945., a to je mir. Moleći za sve žrtve pogled upiremo u križ, a odsada će taj znak jasnije obilježavati ovu dolinu. Mjera naše istine je Kristov križ. On je zakri-

lio sva vremena i sve ljudske drame. Križ je nekima ludost, nekima sablazan, a nama koji smo dionici Kristova otajstva – spasenje i kompas.

Ovim se poljem ne može jednostavno proći, mirno i ravnodušno. Možda će i dalje bez odgovora ostati pitanje: *Gdje je bio Bog dok se sve to događalo?* Čovjek čineći zlo, tjera Boga iz svoga srca. Međutim, kršćani će odsada u ovom spomen-prostoru promatrati oltar i križ, znak našega spasenja. Zato zahvaljujem svima koji su do danas i u teškim vremenima – kad je i samo pojavljivanje na ovome polju opasno bilo po život – sačuvali spomen na nevine poratne žrtve. Zahvaljujem svima koji su omogućili izgradnju ovoga spomen-prostora i onima koji, u suradnji s mjerodavnim austrijskim institucijama, nastoje oko njegova cjelovitoga rješenja.

Pozivam također i na jedinstvo. Ne dopustite da naše narodno i crkveno tkivo razjedinjuju oni kojima nije stalo do hrvatskoga boljitka, sloge i dobra. Pozivam na jedinstvo domovinske i iseljene Hrvatske, a svatko tko može pridonijeti istini o blajburškoj tragediji neka to učini u kršćanskom duhu poniznosti i sebedarja.

Crkva vrši službu pomirenja

12. Ovdje smo gdje je odmah nakon Drugoga svjetskog rata u srcu Europe na najgrublji način pogazeno čovjekovo dostojanstvo, kako bismo zahvalili na žrtvama onih čija su tijela doduše prekrivena tajnom, ali istina o njima ne može ostati pokrivena nego i dalje vodi u život – glasnije, vjerodostojnije, s pouzdanjem u vječni život svih koji u Krista vjeruju. Jer povijest je za nas kršćane u svjetlu Božje sveprisutnosti *memoria futuri* – spomen budućega. U toj vjeri koja ljubavlju pobjeđuje smrt, vidimo naše pokojne u gradu koji opisuje Knjiga Otkrivenja, u gradu kojemu »ne treba ni sunca ni mjeseca da mu svijetle. Ta Slava ga Božja obasjala, i svjetiljka mu Jaganjac!... Ali u nj neće unići ništa nečisto i nijedan koji čini gadost i laž, nego samo oni koji su zapisani u Jaganjčevoj knjizi života« (*Otk* 21, 23. 27).

»Crkva oplakuje žrtve, Crkva oplakuje krvnike. Ona se bori protiv grijeha i vrši službu pomirenja s Bogom i među ljudima. U vjeri i poniznosti liječi rane duše i tijela te tako otvara čovječniju budućnost pojedincima i narodima. Crkva vjeruje u uskrsnuće tijela i život vječni te konačni sud o stradanjima i krivnjama prepušta Bogu koji je puna istina, savršena pravda i beskrajna ljubav«. ⁵

Bože, učini da Blajburško polje bude dovoljno široko za sve koji tuđu patnju osjećaju kao svoju vlastitu; da bude dovoljno plodno kako iz njega ne bi nicala mržnja nego stabla ljubavi i mira.

Blažena Djevica Marija, Majka boli i nade; blaženi Alojzije Stepinac, mučenik i branitelj istine, svi sveti mučenici hrvatskoga naroda neka nas zagovaraju kod Boga i pomognu živjeti evanđelje Božje ljubavi.

A ti nam, sveti, silni i besmrtni Bože, podari blagost i mir.

---

⁵ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1(1995) 3, str. 6

PREŠUĆIVANA ISTINA
O MACELJSKOJ TRAGEDIJI

Macelj, 5. lipnja 2005.

Misna čitanja: *Hoš* 6,3-6; *2 Kor* 5, 14-21, *Mt* 9,9-13

Bog ostaje vjeran u ljubavi

1. Čuli smo Božju riječ koja nas svojom dubinom, životnošću i trajnom aktualnošću poziva da o njoj promislimo i u svoj je život ugradimo. Sva nam današnja čitanja govore o jednoj temeljnoj stvarnosti koja je snažno prisutna u povijesti čovječanstva, toliko da njezini traci sežu sve do nakraj zemlje. Čovjek je ranjen grijehom, sklon je zlu. Bog mu je podario slobodnu volju do te mjere da može i Njega samoga odbaciti i potisnuti iz svojega života. Čovjek može odbaciti plan koji Bog ima s njim i ponašati se tako kao da je on sam apsolutni gospodar koji stvara zakone i čini što mu je volja.

Knjiga proroka Hošee govori upravo o tome. Koristeći sliku bračne nevjere Hošea promatra odnos Boga i čovjeka, zapravo Boga i izabranoga naroda. Bog ljubi svoj izabrani narod, ali narod kao da ne prepoznaje tu ljubav te Bogu stalno uzvraća nevjerom i odbacivanjem. No Bog ostaje vjeran u ljubavi i trajno poziva čovjeka da se vrati na pravi put.

Je li moguć povratak Bogu, tj. ima li čovjek dovoljno vlastitih snaga da se odupre zlu i pobijedi ga. Bez Božjega milosrđa, bez Božje blizine i snage nemoguće je razbiti okove zla i grijeha. To je otajstvo otkupljenja o kojem nam je danas tako snažno progo-

vorio sveti Pavao u svojoj drugoj poslanici Korinćanima. *Njega koji ne okusi grijeha Bog za nas grijehom učini da mi budemo pravednost Božja u njemu (2Kor 5,21)*. Bog toliko ljubi čovjeka da se nije ustezao i svoga Sina poslati da nas On svojom žrtvom spasi i otkupi te nam otvori vrata raja. *Dakle, je li tko u Kristu, nov je stvor. Staro uminu, novo, gle, nastalo! (2Kor 5,17)*. Krštenjem smo i mi ucijepljeni u Krista te smo po njemu postali nova stvorenja. Prihvatili smo Kristovu logiku, logiku evanđelja koja umnogome odudara od logike ovoga svijeta opterećenoga grijehom.

Čovjek je digao ruku na čovjeka

2. Imajući pred očima razarajuću moć zla i grijeha te otajstvo otkupljenja i pomirenja u Kristu, došli smo danas ovamo u Macelj kako bismo kao vjernici iskazali poštovanje i sačuvali spomen na sve one koji su na ovome mjestu prije 60. godina ubijeni iz mržnje i osvete. Više od 12 tisuća žrtava u Maceljskoj šumi stradalo je pod Titovim režimom u vremenu takozvanoga komunističkog oslobođenja. Tragično su stradali i bez suda poubijani hrvatski civili i vojnici, među kojima je bilo više svećenika, redovnika i bogoslova, koje su zapadni saveznici predali jugoslavenskoj vojsci.

Na ovome se mjestu dogodio zločin. Čovjek je digao ruku na čovjeka. Čovjek je sebi uzeo za pravo biti gospodarom života i smrti svojega bližnjega. No, ubojstvo nije bilo jedino zlo. Žrtvama se htio zatrti svaki spomen, kako bi se sakrila istina o jednom režimu. Ipak, čovjek nije stvar koja se može zametnuti ili pak jednostavno zaboraviti i izbrisati iz sjećanja njegovih najbližih. Ovdje se dogodilo zlo o kojem se toliko dugo moralo šutjeti, za koje nitko nije odgovarao i o kojemu do danas ne znamo cijelu istinu.

Ovi se naši pokojnici više neće vratiti, neće nam moći progovoriti i prenijeti koliku su bol i patnju morali pretrpjeti i u kakvim su mukama umirali,

ali zaslužuju da se njihova žrtva poštuje, njihov grob uredi i obilježi te se konačno sazna istina o njihovu stradanju, kako im se ne bi nanosile nove nepravde manipuliranjem njihovom žrtvom.

Istina oslobađa od tereta prošlosti

3. Nema većih ili manjih žrtava. Krajnje je nehumano odvagivanje i mjerenje u tom smislu. Za sve vrijedi jedna jedina i temeljna jednakost sazdana na dostojanstvu svake ljudske osobe, koja izvire iz same ljudske naravi stvorene na sliku Božju. Predugo se priznavala žrtva samo jedne strane, a potiskivala i nijekala žrtva ovih ovdje. Konačno nam se u slobodnoj i neovisnoj domovini Hrvatskoj, nakon što je nestao komunistički monopol nad povijesnom istinom, otvorila mogućnost da odamo dužnu počast svim žrtvama. Ukazala se mogućnost i da se otkriju krvnici te konačno dozna prava istina, istina koja oslobađa od okova prošlosti i omogućuje slobodniji hod u budućnost. No, neke šanse da se sazna istina i dostojno pokopaju žrtve, očito nisu iskorištene i zbog toga teret prošlosti još uvijek teško pritišće našu sadašnjost. To naš narod i građani ove zemlje ne zaslužuju, a napose ne naši mladi.

U *Pismu Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*⁶, jasno smo rekli da: »Krivci imaju svoje ime i prezime pa je i njihova odgovornost u prvom redu osobna. Isprika da su samo izvršavali naređenja ne može ukinuti osobnu krivnju neposrednih počinilaca zločina. No još je veća krivnja naredbodavaca, ideologa, tvorca sustava koji unaprijed planiraju krvavi obračun s neistomišljenicima.«⁷

Voljeli bismo konačno hrabro i iskreno zatvoriti tu stranicu povijesti, bez mržnje i želje za bilo kakvom osvetom, imenujući pravim imenom sve ono što se događalo. Čini se pak da istina i danas nailazi na veliki otpor o čemu svjedoči sustavno veličanje ideologa i nositelja zala poraća kao i zatiranja i kršenja elementarnih ljudskih sloboda s brojnim nepravdama koje su obilježile komunističku vladavinu u našoj domovini. Naime, za razliku od drugih naroda kojima je 1945. godine vraćena sloboda i demokracija, uvođenje marksističkoga totalitarnog sustava za nas je značilo nove zatvore i nova ubijanja nevinih ljudi.

---

⁶ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1(1995) 3, str. 3-6.

⁷ *Isto*, str. 4.

Isti kriteriji prema zločinima svih režima

4. Jedinstveni smo u osuđivanju svih zala koja su uzrokovali fašizam i nacizam, ali kad su u pitanju zločini komunističkoga vremena onda se tu vole primjenjivati neki drugi kriteriji. Žrtva je uvijek žrtva, ma tko ona bila i zločin je uvijek zločin, ma tko ga učinio. Vjerujem da to imaju na umu oni koji u našem društvu obnašaju odgovorne službe te imaju mogućnost svojim konkretnim potezima doprinijeti raščišćavanju i rasvjetljavanju mnogih još uvijek otvorenih pitanja iz toga vremena, kako nam ne bi bila stalni kamen spoticanja i sporenja te razlogom razdora u našem narodu. Naime, povijesni hrvatski antifašizam bez povijesnoga hrvatskog antikomunizma zatvara se u ideologiju klasne mržnje i terora. Veliki ljubitelj iskrenoga suočavanja s prošlošću bio je blagopokojni papa Ivan Pavao II. koji nam je na misi u Mariji Bistrici u listopadu 1998., na kojoj je blaženim proglasio zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca rekao: »U osobi se novoga blaženika spaja, da se tako izrazim, cjelokupna tragedija koja je pogodila hrvatsko pučanstvo i Europu tijekom ovoga stoljeća obilježena trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom.«

Uvjeren sam da je najveća želja naših dragih pokojnika, čiji nas je spomen danas ovdje okupio, da

njihova žrtva bude zalogom našega zajedništva i sloge, uzajamnoga povjerenja i pomirenja kako bi naša domovina postala mjestom solidarnih i zadovoljnih ljudi. Takvome ozračju na osobit smo način pozvani doprinijeti upravo mi vjernici. Sveti Pavao nam danas govori kako nam je Bog povjerio službu pomirenja. Nažalost, nikad nam nije nedostajalo kojekakvih sukoba i razdora u našem narodu i domovini, ali bilo je uvijek i velikih svjedoka pomirljivosti i pomirenja. Tolike, ponajčešće nepotrebne i beskorisne podjele i strančarenja, uzrokovane različitim niskim interesima opterećuju našu domovinu onemogućujući brojne pozitivne ideje i projekte kao i opravdana očekivanja tolikih ljudi koji su na marginama društva, da se ostvare preduvjeti za normalan život.

Nasljedujući našega Spasitelja Isusa Krista i osnaženi Duhom Svetim, kao vjernici želimo doprinositi promjeni takvoga ozračja. Tamo gdje vlada beznade želimo donositi nadu. Tamo gdje su narušeni odnosi, gdje vlada sumnjičenje i nepovjerenje, želimo donositi povjerenje, slogu i solidarnost. Tamo gdje vlada nesnošljivost i odbacivanje drugoga, želimo promicati poštovanje i prihvaćanje svakoga čovjeka bez obzira na vjeru, naciju, boju kože i ideološko opredjeljenje, jer je svaki čovjek naš brat, naša sestra, dijete našega zajedničkog Oca nebeskog.

Jedini je pravi gospodar povijesti – Bog

5. S ovoga mjesta obilježenoga patnjom brojnih žrtava i mržnjom krvnika, želim poručiti da u ovoj zemlji i u ovome narodu ima toliko dobrih ljudi i toliko dobrih mogućnosti da svi zajedno imamo pravo s nadom i optimizmom gledati u budućnost. Ne smijemo dopustiti da naš vidokrug budućnosti bude sužen i oslikan mračnim bojama niti pak zasnovan jedino na nečijim izvješćima i procjenama. Ovo je trenutak kad bi našom domovinom trebala snažno odjekivati ona Kristova riječ tako draga Ivanu Pavlu II. *Ne bojte se!* Ne boj se, narode moj, ne boj se! Jedini je pravi gospodar povijesti – Bog. On je izvor naše snage, vjere i nadanja. Stoga jedino na tome temelju želimo graditi svoju budućnost, jer jedino Božja riječ ima neograničeni vijek trajanja nasuprot svim ovozemaljskim projektima i tvorevinama.

Na kraju, želim se poslužiti s još dva odlomka iz *Pisma* nas biskupa objavljenoga prije deset godina o 50. obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata: »U mislima obilazimo poznate i nepoznate masovne grobnice, posijane širom domovine, i u duhu kršćanske vjere molimo vječni pokoj svima nastradalima. Time ujedno smirujemo i duše živih: rodbine, prijatelja, sunarodnjaka, svih poginulih. Božjim milosrđem liječimo duše ranjene okrutnošću i nepravdom koja im

je nanesena da iz njihova srca ne bi izvirala mržnja i misao na osvetu. Vjera da su pokojni u Božjem miru, pomiruje i ljude međusobno.« »Crkva oplakuje žrtve, Crkva oplakuje krvnike. Ona se bori protiv grijeha i vrši službu pomirenja s Bogom i među ljudima. U vjeri i poniznosti liječi rane duše i tijela te tako otvara čovječniju budućnost pojedincima i narodima. Crkva vjeruje u uskrsnuće tijela i život vječni te konačni sud o stradanjima i krivnjama prepušta Bogu koji je puna istina, savršena pravda i beskrajna ljubav«. ⁸

---

⁸ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1(1995) 3, str. 4, 6.

MIROSLAV BULEŠIĆ
MUČENIK SVETE POTVRDE

Svetvinčenat, 24. kolovoza 2007.

Misna čitanja: *Dj* 6,8-10; 7,54-60; *Otk* 21,9b-14; *Iv* 1,45-51

Mučenički trolist

1. Tko danas među nama ovdje okupljenima koji smo čuli navještaj iz Djela apostolskih, tko danas među vjernicima koji su upoznati sa životima sv. Stjepana Prvomučenika i sluge Božjega Miroslava Bulešića, može prečuti glas iste molitve i previdjeti trag istoga svjedočanstva? *Gospodine Isuse, primi duh moj!* – tako je sv. Stjepan zazivao dok su ga kamenovali. »Isuse, primi dušu moju!« – zazivao je Miroslav Bulešić u trenutku svoga mučeništva. Tako umiru sveci.

Dok danas liturgijski slavimo blagdan sv. Bartola, apostola i mučenika, pred nas se u "sjemenju kršćanstva" stavlja mučenički trolist izniknuo iz vjernosti Isusu Kristu, izniknuo kao plod ljubavi koju ni smrt nije zaustavila, niti je nasilje uspjelo potamniti istinu o sebedarju koje navješćuje dolazak nebeskoga kraljevstva.

Ne znamo točno na kojem je mjestu prvomučenik Stjepan bio kamenovan; vjerojatno pred jednim ulazom u Jeruzalem. Za apostola Bartola također nam nisu poznate pojedinosti njegova mučeništva, osim što predaja drži da se dogodilo na njegovu putu iz Armenije. Za velečasnoga Bulešića znamo ne samo mjesto, nego i dan i sat, gotovo i minutu kad se dogodilo mučeništvo koje Crkvu u Istri, i u čitavoj Hrvatskoj nije ostavilo ravnodušnom, iako je i dan i sat i njego-

vo ime – prema namisli komunističkih vlastodržaca –
trebalo zbog straha šutnjom potonuti u zaborav.

Novi put kršćanske nade

2. Uz sv. Stjepana, uz toga vatrenog mladića koji se zauzimao za siromašne, vezano je neustrašivo naviještanje novoga puta riječju i djelom. Tako su tada nazivali put raspetoga i uskrsnuloga Nazarećanina. No, i danas smo se okupili kako bismo slavili taj novi put, jer kršćanstvo je uvijek neugasiv, nov i neiscrpan put, bez obzira na naše ljudske ograničenosti i na našu grješnost. Pokazatelj je to da se kršćanstvo kao novost može širiti samo zahvaljujući hrabrom svjedočenju, koje u temelju ponajprije ima svjedočanstvo apostola kojima je pripadao i sv. Bartol.

Čudesna je snaga mučeništva za novi put koji nikada neće zastarjeti. Isusova žrtva iz ljubavi sposobna je spojiti i usmjeriti na isti put tolike životne suprotnosti. Mučenici, sveci – bez obzira u kojem vremenu živjeli – opasnost su za laž i Crkva samo po njima ostaje živom, slobodnom i djelotvornom. Isus svakomu svojem učeniku i danas ponavlja: ako ste dobri, poštenji – ako ste spremni dati svoj život ili ga izložiti za druge – nitko vam ne jamči da vas neće predavati sudovima, bičevima, uvredama, smrti... Koliko li je samo kamenja bačeno na vjernike otada do danas? Koliko li je poštenih ljudi završilo u sužanjstvu, progonstvu i nasilnoj smrti?

Sveti Luka svojim nam opisom pokazuje svu dramatičnost zbivanja u Jeruzalemu, a takva se dramatičnost ponavlja svaki put kad se na snagu istine odgovori snagom nasilja. Nisu mogli podnijeti mudrost koja ne pripada ljudima nego dolazi od Boga, i nisu željeli biti oslobođeni istinom. Tako su sv. Stjepan, a potom i apostoli među prvima krvlju posvjedočili novi put kršćanske nade, put kojega je Krist započeo svojom smrću i uskrsnućem.

Progonitelji su postali "profinjeni"

3. Divimo se prvim mučenicima: i sv. Bartolu, i sv. Stjepanu. I dobro je što je tako. Vremena koja su protekla prije naših izgledaju nam teška, no sjetimo se da je i minulo XX. stoljeće imalo brojne mučenike, osobito za vladavine fašizma, nacizma i komunizma. Sluga Božji papa Ivan Pavao II. zapisao je: »Ljudi svih društvenih slojeva trpjeli su zbog svoje vjere plativši krvlju svoje prijanjanje uz Krista i uz Crkvu; ili su proveli beskonačne godine u zatvoru, ili su bili svega lišeni, jer nisu htjeli popustiti ideologiji koja se pretvorila u vladavinu okrutne diktature. S psihološkoga stajališta mučeništvo je najrječitiji dokaz istinitosti vjere, koja čak nasilnoj smrti može dati ljudsko lice i očituje svoju ljepotu i u najokrutnijim progonstvima.«⁹ Naše se vrijeme u usporedbi s ranijim, uza sve spoznaje i dosege, pokazalo i pokazuje veoma okrutnim. No, nisu vremena zla, zao je čovjek koji bira zlo.

Danas se pred nama kršćanima, barem u ovom dijelu svijeta, više ne pojavljuju organizirane skupine željne krvi. Progonitelji su postali »profinjeni«. S Crkvom se želi uspostaviti takozvana politička i građanska korektnost pa se kršćane nastoji usmjeravati tako da se ne upleću previše u svakidašnji život, da budu što tiši, da budu na distanci. Crkvu se na razne načine pokušava diskreditirati i ušutkati. Naime, u

takozvanom civilnom društvu respektiraju se različite organizacije i udruge, a na kršćane se i Crkvu ne primjenjuju ista prava. ‘Politička korektnost’ često nije ništa drugo doli laž i pokušaj kupovanja istine. A mi – svaki kršćanin po sebi a ne samo predstavnici Crkve – pozvani smo na istinu bez uzmicanja jer znamo da nije posrijedi naša snaga, nego ona koja dolazi od Boga i od njegova Duha.

---

⁹ Ivan Pavao II., *Otajstvo utjelovljenja. Incarnationis mysterium, Bula najave Velikog jubileja 2000. godine*, Zagreb, 1999., br. 13 (str. 25).

Bulešić – čovjek u kojem nema prijevare

4. U evanđelju današnjega blagdana riječ je o traženju i nalaženju. Filip je pronašao Natanaela-Bartola i govorio mu o pronađenom Mesiji. Natanael to nije mogao prihvatiti. Bilo je, naime, u njegovo vrijeme mnogo onih koji su upravo za sebe tvrdili da su posljednji Božji poslanici. A ovaj, o kojemu mu je Filip govorio, još je bio iz Nazareta, mjesta koje je Natanael tako dobro poznao – iz susjednoga neuglednog mjestašca. Njemu je nepojmljivo bilo da iz Nazareta može doći netko važan i velik. A Filip ga je jednostavno pozivao: *Dodi i vidi*. Isus je pak Natanaela iznenadio svojom prvom rečenicom: *Evo istinitoga Izraelca u kojem nema prijevare!* A potom ga je posve uvjerio jer ga je uočio pod smokvom, tamo gdje ga nitko nije mogao vidjeti. Biti pod smokvom, značilo je biti u prostoru u koji može prodrijeti jedino Bog. Zacijelo, za Natanaela je to bio važan trenutak njegova postojanja. Bio je to možda trenutak traženja Boga, traženja smisla vlastita života, konačnoga cilja, trenutak donošenja odluke, trenutak neizvjesnosti i tjeskobe...? Svoj je odgovor našao u Kristu za kojega je kasnije podnio mučeništvo.

Svi mi imamo svoj prostor u kojem nas samo Bog proniče i poznaje. Ovdje smo, jer se želimo susresti s Bogom. I nama Filip ponavlja: *Dodi i vidi*. Ako smo

istinoljubivi, otkrit ćemo da ovdje u Svetvinčentu postoji netko tko odražava Kristov lik. Ovdje, što nam je izgledalo možda previše blizu, postoji čovjek koji je istiniti vjernik, kršćanin, katolik, svećenik, istiniti Hrvat i Istranin, čovjek u kojemu nema prijekare.

Iz evanđelja do nas dopiru Isusove riječi o otvorenom nebu koje je i sv. Stjepan ponovio dok su ga kamenovali. Draga braćo i sestre, pred nama je otvoreno nebo. Krist je otvorio nebo za nas kako bi nam dao sve što nam je potrebno. Svakoga dana šalje nam svoje poslanike, anđele koji nas tješe, liječe, daju odgovore, prate; anđele koji nas strpljivo slušaju, koji nam ponekad kažu neku oštru riječ... Ali, nije nam dao samo anđele. Krist nas je obdario svojim Duhom koji nas uvodi u zajedništvo neba. Susret s Kristom ne ograničuje život nego nam otvara oči za nove korake. Molimo ga da nam i danas otvori oči srca pa da prepoznamo dragocjenost koju nam je podario u osobi svećenika Miroslava Bulešića.

»Moja je osveta – oprost«

5. Pred nama je sluga Božji koji je živio duboku vjernost i predanost Bogu od najranijih dana svojega puta prema svećeništvu (1920 – 1947). Njegova predanost i vjernost došla je do izražaja prigodom ređenja za đakona, a posebice tijekom duhovnih vježbi za svećeničko ređenje krajem ožujka i početkom travnja 1943., kada je sa svom odlučnošću zaključio: »Prije smrt, nego grijeh i nevjernost«. A kad je u ovoj crkvi, 11. travnja 1943. bio zaređen za svećenika, uz tu se odlučnost jasno ocrtavala poniznost i požrtvovnost. Sav se želio prikazati za spas i mir svoga naroda, moleći za snažnu volju u poslušnosti Bogu. Zbog toga je izabrao prateće mladomisničko geslo iz Molitve Gospodnje: *Dodi Kraljevstvo Tvoje! Budi volja tvoja!*

Ove ga misli nikada nisu napuštale. U zapisima koje je pisao godinu dana kasnije, čitamo: »Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Svoj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost i ako me Ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude volja Tvoja. Daj da ne smalakšem nipošto. Daj da ne skrenem krivim putem. Daj mi srčanost da Tebe naviještam tužnom mi i trpećem narodu...« (22. ožujka 1944).¹⁰

U ratnim događanjima, u metežu i ideološkim nejasnoćama fašizma, nacizma i komunizma u kojima se

našla ispaćena Istra, stasao je svećenik koji je korjenito živio vjeru, a danas pred nama stoji kao blistavi dragi kamen poput *kamena slična kristalnom jaspisu*, kako Knjiga Otkrivenja opisuje sveti grad Jeruzalem (usp. *Otk* 21,11).

Ta kristalna čistoća ovoga hrvatskog svećenika proizlazi iz njegove prožetosti evanđeljem. Zbog svoje ukorijenjenosti u Radosnu vijest, bio je kristalno jasan: »Ili smo kršćani, ili to nismo. Nema polovične vjere, ne može je biti. Ako smo kršćani, moramo biti vjerni učenici Kristovi«. (3. lipnja 1943. – Uzašašće Gospodino-vo).¹¹ I danas je moguće vidjeti koliko su apsurdne bile optužbe koje su ga smještale u politički kontekst.

Kad su ga optuživali da se bavi politikom, u Barderni na Božić 1944. rekao je u homiliji: »Moja politika je ta, da vas potičem na put poštenja, od koga ste daleko; da vam pokažem cilj vašega života, da u vaša srca usadim kršćansku ljubav, slogu i dobrotu, da vam pružim sreću na ovome i drugom svijetu; da se za vas žrtvujem danju i noću. To je moja politika. To sam činio do sada, to isto učinit ću za vas i ubuduće... Ničega se ne bojim, jer znam da činim u svemu svoju dužnost i miran sam pred Bogom i pred ljudima.«¹²

Na drugu obljetnicu svećeničkoga ređenja piše: »Od prije Božića [1944.] protivnici su se digli protiv mene, smatrajući moje djelovanje u apostolatu kao neku politiku. A ja sam činio samo svoju dužnost: učio

sam djecu kršćanskom nauku, sve sam pozivao na kršćanski život, na svetu misu, na svete sakramente... Ništa za to. Ja sam učinio koliko sam mogao iz ljubavi za ovaj jadni mi narod« (11. travnja 1945).¹³ Dvanaest dana nakon toga (23. travnja 1945.) piše svoj Duhovni testament u kojemu neprijateljima poručuje: »Moja je osveta – oprost.«¹⁴

---

¹⁰ Milovan, Vjekoslav, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*. Pula, 2006, str. 67.

¹¹ *Isto*, str. 159.

¹² *Isto*, str. 68 i 176.

¹³ *Isto*, str. 69.

Bio je svjestan svojega poziva

6. Drago mi je danas ovdje vidjeti mnoštvo svećenika. Draga braćo svećenici, i mi se danas živeti svoj poziv pitamo kako ostvariti ono što nam je Bog dao kao poslanje. Često tražimo pravi put, tragamo za identitetom svećenika prilagođena novom vremenu. Mučenici nam uvijek pokazuju temeljne crte suvremenosti, a poseban je dar za spomen-uzor imati nekoga iz naše vlastite sredine, iz našega naroda, imati nekoga tko je iskusio naše radosti i trpljenja.

U sluzi Božjem don Miru, vidimo jasan odgovor na neka današnja pitanja o svećeniku. Ponajprije, bio je svjestan svojega poziva, duboko dirnut činjenicom da ga je Bog izabrao. Nije se zbog svojega zvanja uzdizao u oholosti nego je gajio poniznost, koja je prerastala u požrtvornost. Bio je iznimno osjetljiv na dobrotvornost koju je sam mogao iskusiti od drugih i koju je veoma cijenio. Bolno je doživljavao ratna stradanja pa je u svoju duhovnost ugradio svijest o prolaznosti ljudske veličine. Bio je neobično samokritičan i trajno spreman na obraćenje moleći Božju pomoć. Rado je i puno čitao, dobro je poznao Sveto pismo. Bio je svećenik s osjećajem iznimne ljubavi prema Crkvi.

Uz svoj pastoralni rad rado je ulazio u domove svojih župljana koje je želio upoznati, s njima razgo-

varati o svakodnevnim i životnim temama: zdravlju, radu, djeci. Rado je poučavao u vjeri, odgajao vjernike za aktivno sudjelovanje u sv. misi, zauzimao se za crkveno pjevanje te gajio i razvijao pobožnosti. Bio je veoma angažiran u župnom pastoralnom djelovanju, ali i u Pazinskom sjemeništu kao odgojitelj. Nije znao za odmor ni dok su sjemeništarci i ostali odgojitelji bili na praznicima. Posebnu važnost posvećivao je osobnoj molitvi, zajedništvu sa svećenicima, poštovanju crkvenih poglavara.

Iz duboke pobožnosti proizlazila je njegova smirenost pa je oslobođen straha od smrti često ponavljao: »Samo jedanput će se umrijeti«. U svojoj neposrednosti i otvorenosti prema sugovornicima nije krio svoje mišljenje, niti je ostavljao dojam nejasnoće glede svojih stavova. Iako mlad, znao je čvrsto stati iza svojih odluka ma bile i suprotne stavovima većine.

Kao pravi hrvatski domoljub volio je svoj narod, svoju Istru, svoj hrvatski jezik i ljude, ali ni u jednom trenutku nije izrazio netrpeljivost prema drugim narodima. Ta i sam je bio školovan u slovenskim i talijanskim školama i učilištima, imao je mnogo prijatelja s kojima je dijelio poteškoće koje su doživljavali i kršćani susjednih naroda pod raznim diktaturama. Razdoblje školovanja u Rimu – u francuskom i u talijanskom, lombardskom zavodu te povezanost s Papijskim hrvatskim zavodom sv. Jeronima – otvorilo

mu je široki pogled na ljepotu pripadnosti Katoličkoj Crkvi te istančalo osjećaj za hrvatsku zbilju u tim složenim vremenima. Pripadanje Bogu nije mu dopustilo zaslijepljenost ničim zemaljskim.

Nepopustljiv prema komunizmu

7. Pogađalo ga je udaljavanje mladih od vjere i Crkve, teško je podnosio komunističko i socijalističko 'etičko preodgajanje'. Zbog njegove revnosti htjeli su ga udaljiti i poslati u Italiju. Pokušali su to postići nagovaranjem, ali i prijetnjama na koje je on odgovarao: »Ako me ubiju, ubit će me za vjeru i Boga«.

Miroslav Bulešić s mlađim se svećenicima u lipnju 1947. usprotivio prijedlogu rezolucije o izravnijoj suradnji s komunistima unutar takozvanoga 'petogodišnjeg plana', koju je od svećenika očekivala vlast. Neki smatraju da je tada izazvao bijes i mržnju koja je rezultirala kovanjem planova za njegovo ubojstvo. Ono se i dogodilo na današnji dan, 24. kolovoza 1947. godine, u Lanišću.

Obrazac njegove nepopustljivosti prema komunizmu i neprihvatljivim ponudama za kršćanstvo odražavao je stav blaženoga Alojzija Stepinca, osobito glede komunističkoga nastojanja da se Crkva u nas odvoji od Svete Stolice. Nadbiskup Stepinac i Miroslav Bulešić poznavali su se osobno. Kardinal Stepinac bio je njegov dobrotvor, a u Miroslavu je uočio vrijedna svećenika o čijem će ubojstvu 16. ko-

lovoza 1953. iz kućnoga zatvora u Krašiću napisati: »Sa velikom boli saznao sam nakon svog dolaska iz tamnice, da je ubijen vlč. g. Bulešić, taj dobri i idealni mladi svećenik. To umorstvo neće donijeti blagoslova ubojicama niti onima po čijim su direktivama izvršili to gadno umorstvo«. ¹⁵

---

¹⁴ *Isto*, str. 70.

¹⁵ Milovan, Vjekoslav, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*. Pula, 2006, str. 88-89.

Bog mu je dao svoju snagu

8. Danas posebice upada u oči da je on bio čovjek koji se znao nositi sa svojim krizama i da je unatoč njima bio predan svome pozivu, zauzet za čovjeka, sućutan prema siromasima i svima koji su u potrebi.

Velečasni Bulešić našao se često pred pitanjima doraslosti zahtjevima koji su mu postavljeni. Tako, 8. ožujka 1947. u svoj 'dnevnik' zapisuje: »Ne mogu se ničemu ozbiljno posvetiti. Jako sam rastresen otkada sam ovdje u sjemeništu. Vidim da sam nesposoban za dužnost koja mi je povjerena. Prepun sam posla, teško mi je to obaviti pa ništa ne zaključujem. O Bože, pomози mi!«¹⁶

Zahvaljujući na primljenim milostima i moleći za ustrajnost, na svoj 25. rođendan (13. svibnja 1945.) zapisao je i ovo: »Proživljavamo dane pune tuge i žalosti. Svi su jako utučeni. Ljudi su odvedeni, obitelji žalosne, mladež nepametna. Bože moj, kako je teško ravnati se u dušobrižništvu! Pomози mi!«¹⁷

Ni mjesec dana prije mučeništva (28. srpnja 1947.), u posljednjem zapisu u 'duhovnom dnevniku' napisao je: »Već skoro mjesec dana proživljavam veliku unutar-nju krizu što me čini, protiv mojoj volji neraspoloženim i žalosnim... Komu da povjerim svoje poteškoće? Samo Tebi, Bože moj! I Tebi, Majko moja!«¹⁸

Draga braćo i sestre, upravo u onom trenutku kad mu se činilo da ima najmanje snage, Bog mu je dao svoju snagu. Okrutno se ubojstvo tako prometnulo u slavu pobjede, a svećenik Miroslav Bulešić ovjenčan je palmom mučeništva. Na zidu i podu župne kuće u Lanišću ostao je trag njegove mučeničke krvi, ali je još dublji trag ostao živjeti u ljudima koji su svjedočili o zvjerstvima ubojica s komunističkim predznakom. Jasno je bilo već tada da u narodu živi glas o njegovoj svetosti (*fama sanctitatis*), što potvrđuje i detalj da su svećenici u Pazinskom sjemeništu, dan nakon mučeništva s Bulešićeve okrvavljene košulje odrezivali komadiće platna i čuvali ga kao dragocjenu relikviju. Iz svjedočenja očevidaca razvidno je s koliko je žara i neustrašivosti gorio za Krista. Mogli bismo ga nazvati mučenikom svete potvrde jer je mučeništvo podnio dok je kao podravnatelj Pazinskoga sjemeništa pratio delegata Svete Stolice, mons. Jakoba Ukmara, pri dijeljenju svete potvrde u Buzetu i okolnim župama, u kolovozu 1947. godine.

---

¹⁶ Milovan, Vjekoslav, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*. Pula, 2006, str. 99-100.

¹⁷ *Isto*, str. 70.

¹⁸ *Isto*, str. 103, 104.

Prikrivanje zločina – olako se naziva antifašizmom

9. Predragi vjernici, do danas su nam ostala pitanja o tom vremenu, poglavito o sustavima koji su za sobom ostavljali polja smrti, jame, fojbe i rovove prepune leševa; o sustavima koji su istodobno govorili o veličini ideja, o ostvarenjima sna, o oslobođenju... Kako je moguće da se desetljećima utjerivao strah u kosti ljudima koji su znali istinu, a o njoj nigdje nisu smjeli progovoriti nego se sustavno gradila laž o narodnoj vlasti, o volji naroda, o presudama u ime naroda? Kakva je to bila vlast koja je nakon zločina u Lanišću postavila stražu ne dopuštajući ni da se pomogne ranjenima? Kakva je to istraga u kojoj žrtve koje su podnijele toliko brutalnosti bivaju optužene, a kasnije i osuđene? Kakva je to narodna vlast koja narodu nije dopustila ni nazočnost na sprovodu zvjerski ubijena svećenika? I kakva je to bila sloboda koja je kažnjavala čak i spominjanje imena ovoga svetog Božjeg službenika?

Kakvo je to oslobođenje – ma s koje god strane dolazilo – u kojemu su se u tamu smrti odvodili ljudi bez stvarne krivice i bez suđenja? Kakva je to bila vlast koja je – od čovjeka koji je cijeli svoj život darovao svomu narodu – htjela napraviti »crnoga narodnog neprijatelja«? Netko to danas – kad se već ranije nije

smjelo – i ovdje u Istri mora pitati, mora o tome progovoriti i mlade upoznavati da ono što se u Istri, kao i drugdje u Hrvatskoj, olako naziva antifašizmom nije ništa drugo doli prikrivanje zločina. Za partizanske zločine – za koje još uvijek nitko nije odgovarao – fašistički i nacistički zločini ne bi smjeli biti pokrićem. Jer, ovdje su naizmjenično sve tri protuljudske ideologije činile zločine, iako su najgore odmazde činili oni, koji su u određenom trenutku prevladali šireći potom mržnju i netrpeljivost. Može li danas još netko povjerovati da bi se antifašizmu oduzela vrijednost ako bi se jasno progovorilo o zločinima i zločincima s komunističke strane? Antifašizmu nije potrebno da se pod njegov plašt skrivaju komunistički zločini, ni da se još uvijek olako izjednačava legitimna i opravdana obrana slobode s revolucionarnom borbom komunista za osvajanje vlasti.

Ovo spomen-slavlje don Mirova prijelaza u vječnost nije revizija, nego vizija povijesti; vizija koju smo dužni prenositi mlađim naraštajima. Oni danas trebaju znati da je o jednoj smrti, o tisućama i stotinama tisuća smrti, komunistička vlast nametnula šutnju. Razgovor o ubojstvima i nalogodavcima tih ubojstava, o zločinačkom sustavu komunističke strahovlade plaćao se životima ljudi koji su željeli živjeti i raditi u miru. Nećemo se moći osloboditi vraćanja u prošlost sve dok se ne rasvijetli istina o žrtvama totalitarističkih režima.

Ovdje je narod osjećao da ga svaka nova neistina bezbožnih režima gura u ponor mržnje i nesreće. Ovdje je narod osjećao Katoličku Crkvu kao svoj prostor bliskosti i kao sigurni putokaz, osobito zahvaljujući marnome radu svećenika. I svećenici i vjernici često su se zatekli u mnoštvu bezizlaznih situacija. Znali su da pobjeda partizana za sobom povlači teške posljedice za narod i za kršćanstvo u njemu; sve su više uviđali da u njihovoj borbi protiv okupatora nije na prvome mjestu oslobođenje i holjita istarskoga čovjeka, nego nastojanje oko uspostave komunizma. U tim prilikama biti prosvijetljen evanđeljem, bio je jedini put koji nije vrijeđao ljudsko dostojanstvo.

Vjerujem da bi danas svima trebalo biti jasno kako se povijest ovoga dijela Hrvatske, prošlost istarskih ljudi ne može razumjeti bez podsjećanja na nesebičnost, žrtve i patnje istarskih rodoljuba narodnjaka i bez neizmjernoga doprinosa Crkve. Ne bi se mogla zamisliti bez posebnoga zauzimanja svećenika za suživot, za očuvanje ljudskih vrijednosti koje su nevolje i zlo htjeli uništiti. Danas ne bi smjelo biti udžbenika hrvatske povijesti koji ne bi s ponosom isticali dobro koje su promicali crkveni službenici kojih se danas spominjemo, a koji su uosobljeni u mučeništvu sluge božjega Miroslava Bulešića.

Zato danas zahvaljujemo Bogu za uzorne istarske svećenike koji se nisu povodili za ideologijama, nego

su u teškim povijesnim događajima oslušivali Božji glas, glas nebeskoga kraljevstva imajući pred sobom povjerenu im zajednicu vjernika i čovjeka u potrebi, bez obzira kojem narodu pripadao i kojim jezikom govorio.

Miroslav Bulešić ostavio je odjek Kristova poziva

10. Predragi vjernici, danas je ovdje otvoreno nebo. Oko ovoga oltara događa se žetva plodova izniklih iz sjemena mučenika. Danas ovdje sjaji kristalni jaspis istarske duše mučenika Miroslava. A mi smo, draga braćo i sestre, "izvršitelji Duhovnoga testamenta" koji je sluga Božji Miroslav Bulešić napisao 23. travnja 1945. Iako ga je čudila i više puta razočarala nezahvalnost naroda, znao je da joj je korijen u kršćanskoj mlakosti. Obraćajući se narodu kojemu je kao svećenik služio, napisao je: »Hvala i tebi, mili moj puče! Bio sam malo vremena s tobom. Dosta mi je bilo da sam te upoznao, da sam vidio tvoje mane, tvoje pogreške. Upoznao sam tvoju dušu, oćutio sam tvoje poteškoće, jer su tvoje poteškoće bile moje, tvoje žalosti bile moje.«¹⁹ Te su riječi upućene nama. One ostaju kao trajan poziv osobito mladima, ali i nama koji živimo svoj svećenički poziv.

U svome posljednjem pismu, od 21. kolovoza 1947., u dopisanome dijelu koji nazivamo *post scriptum*, priopćuje broj kojim će jedan novi sjemeništarac označiti svoje rublje, radi lakše organizacije posla u sjemeništu. Novi je to broj za novoga čovjeka na putu prema svećeništvu. To je njegov nedovršeni *post scriptum*. Lijepa podudarnost koja još i danas poziva

mlade ljude. U istom je pismu napisao: »Bog znade što i zašto radi«.

Njegova je košulja natopljena krvlju i zauvijek obilježena Kristom, a toliko je potreba koje u hrvatskoj Istri i po čitavoj Hrvatskoj zovu nove svećenike kako bi nasljedovali trag Kristove ljubavi u predanosti Bogu i vjernicima. Sluga Božji Miroslav Bulešić ostavio je odjek Kristova poziva, svoj *post scriptum* za koji molimo da ga pročitaju i čuju svi mladići i djevojke koji su spremni – kroz svećeničko i redovničko zvanje – darovati svoje oduševljenje za Boga.

Završavam riječima posvete Miroslava Bulešića Majci Božjoj od 8. prosinca 1942., kad je zapisao sljedeće: »Neka zavlada Tvoje Presveto Srce u srcima svih ljudi: u meni, u mojoj obitelji, u našem Zavodu, u našoj Istri, u cijelom svijetu«. ²⁰

Draga braćo i sestre u Kristu, zazovimo danas pomoć nebeske domovine. Svi sveti istarski mučenici; svi sveti hrvatski, slovenski i talijanski mučenici, molite za nas! Slugo Božji Miroslave, zagovaraj nas!

---

¹⁹ Milovan, Vjekoslav, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*. Pula, 2006, str. 258.

²⁰ *Isto*, str. 33.

GRAD KOJI SE
NE SMIJE ZABORAVITI

Vukovar, 26. listopada 2002.

Misna čitanja: *2 Kor* 5, 17-21; *Lk* 23, 33-49

Čovjek treba Krista

1.

Znakovito je što je dijecezanski biskup đakovački i srijemski mons. Marin Srakić, izabrao Vukovar za ovo slavlje. Danas Đakovačka i Srijemska biskupija slavi 150. obljetnicu Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine. Stoga smo ovdje okupljeni mi, biskupi naše Metropolitije, zajedno s nazočnim svećenicima i vjernicima. Danas smo hodočasnici u Vukovar – grad koji će ostati zabilježen u hrvatskoj povijesti. Ovo je grad hrvatske slobode, koji se ne smije zaboraviti.

U ovom slavlju želimo se poput Grka približiti apostolu Filipu iz Betsaide galilejske s molbom: *Htjeli bismo vidjeti Isusa (Iv 12, 21)*. Papa Ivan Pavao II. u pismu *Ulaskom u novo tisućljeće*, ovako komentira molbu nekih Grka upućenu Filipu: »Poput tih hodočasnika prije dvije tisuće godina ljudi našega vremena, možda ne uvijek svjesno, traže od današnjih vjernika ne samo da "govore" o Kristu, već da im ga na određeni način učine "vidljivim"«. I zaključuje: »A nije li možda zadaća Crkve odražavati Kristovo svjetlo u svakomu povijesnom razdoblju, učiniti da njegovo lice zasja i pred naraštajima novoga tisućljeća?«²¹

Svatko od nas u svom svakidašnjem životu susreće ljude koji na različite načine traže Isusa. Naime, svaki

čovjek, bez obzira je li toga svjestan ili nije, želi li to ili ne želi, Krista treba jer ne može živjeti bez Njega. Stoga smo svi pozvani Krista učiniti vidljivim, ne samo riječima nego u prvom redu svjedočkim životom.

---

²¹ Ivan Pavao II., *Novo millennio ineunte. Ulaskom u novo tisućljeće. Apostolsko pismo episkopatu, kleru i vjernicima na završetku Velikoga jubileja godine 2000.* Zagreb, 2001, br. 16 (str. 23).

Isusova šutnja

2. Danas, ovdje u Vukovaru, želimo promatrati Isusa koji šuti. Evanđelisti govore o Isusovoj šutnji u različitim razdobljima njegova života, a osobito u vrijeme Muke. U najtežoj agoniji, prije nego što će izdahnuti na križu, iako je više puta bio izazvan pitanjima i primjedbama svojih neprijatelja, Isus ostaje uronjen u šutnju.

Kakvo je značenje te šutnje u agoniji križa? Je li to samo šutnja usana koje pred gorčinom ostaju nijeme ili možda šutnja srca zatvorenoga u tjeskobu i očaj? Ne, ovo se posljednje ne može odnositi na Gospodina Isusa. Njegova šutnja je molitva, to je tišina koja poput nekoga blagog ozračja obavija i štiti Isusov razgovor ljubavi s Ocem. Za Isusa, samoća nije zastrašujuća, ni kad je sam i napušten, štoviše, ni kad je izopćen i odbačen od ljudi. On ostaje u nepoljuljanom zajedništvu s Bogom, zajedništvu koje ostvaruje izvanredno bogatstvo misli, želja, težnji i čuvstava.

Željeli bismo i sami uroniti u ovu Isusovu molitvenu šutnju na križu. Stoga se pitamo: što li je Sin rekao Ocu u posljednjim trenutcima svoga života? Možda je to bila samo jedna jedina rečenica, kratka, izgovorena samo srcem: »*Neka bude volja tvoja!*« Kad su ga apostoli pozvani da bdiju s njime, u Maslinskom vrtu

ostavili samoga i pozaspali, upravo je ovako molio: *Oče! Ako hoćeš, otkloni ovu čašu od mene. Ali ne moja volja, nego tvoja neka bude!* (Lk 22,42). Isusova šutnja u susretu sa smrću na križu sva je prožeta ovom molitvom, koja tu dostiže svoje savršeno ispunjenje. A sve se to događa u nazočnosti njegove Majke Marije, koja stajala je podno križa (usp. Iv 19,25).

Evangelisti koji nam govore o Isusovoj šutnji, podsjećaju nas i na neke njegove riječi izgovorene s križa. Te riječi izranjaju iz njegove molitvene šutnje. One su zapravo izraz onih dubokih osjećaja koji su ispunjali Isusov intimni razgovor s Ocem. One su, dakle, izraz njegove unutarnje molitve. Tako, ono što bijaše "tajnom", zatvoreno u Kristovu srcu, postaje čovječanstvu jedinstvenim bogatstvom. Izrečeno usnama Raspetoga, "razotkriva" osjećaje njegova srca. Duboki sadržaj toga razgovora razotkriva sliku Oca koji je bogat milosrđem: *Oče, oprosti im, ne znaju što čine!* (Lk 23,34).

Riječi: opraštanje i pomirenje u Vukovaru zvuče ozbiljno

3. Danas se u nas često čuju riječi: opraštanje, pomirenje, oproštenje. Neki ih olako izgovaraju, misleći pritom dakako na druge. Vukovar je grad u kojem te riječi zvuče ozbiljno. Upirući pogled u Isusa koji raspet na križu šuti, razmišljamo o oproštenju i promjeni srca.

O kakvom je oproštenju riječ? Kakvo to odrješenje može dati čovjek? Može li itko od nas živih, koji još hodimo ovom zemljom, učiniti da više ne bude onoga što je bilo, ili ukloniti to kao da nikada nije ni postojalo? Ni jedan čovjek ne može izbrisati ono što se dogodilo. Nitko ne može popraviti prošlost.

Ljudsko opraštanje uglavnom seže najdalje do primirja. Ono se pak sastoji u tome da izvana djelujemo kao da počinjena djela više ne postoje, kao da se ništa nije dogodilo. Radi se zapravo o nekoj vrsti zaborava. A zaborav može značiti i podcjenjivanje; jer onomu koji je sagriješio protiv Boga i ljudi ostavlja teret krivnje, a onomu koji se sjeća zla to izaziva bol zbog neispravljene nepravde.

Zaboraviti, najviše je što čovjek može učiniti. Ali, zaboravljajući krvnika zaboravlja se i žrtva, osobito ako više nije na životu. Čak i kad je žrtva prije smrti oprostila zločincu naneseo joj zlo, kad je iz svojega

srca izbacila svaku mržnju, krvnikova savjest, ako se nije pomirio s Bogom, nije oslobođena počinjenoga zla. Čovjek – sam po sebi bez Božje pomoći – ne može oprostiti grijeh drugomu čovjeku.

Iz ovoga se sastoji nepremostiva dubina zla. Može se vratiti neki predmet ili imovina, kuća se može popraviti, novac se može vratiti, ali se uništeni čovjekov život ne može vratiti, ne može se vratiti nevinost. Oproštenje, u punom smislu te riječi, nije u čovjekovoj moći. Bog jedini oprašta grijehe.

Bog oprašta i spašava

4. Pravo oproštenje nije ništa drugo nego uskrsnuće od mrtvih. Samo je Bog uskrsnuo od mrtvih. Jamstvo i zalog uskrsnuća daje nebeski Otac u svome jedinorođenom Sinu, Isusu Kristu, koji je umro na križu i kojega je Bog uskrisio treći dan (usp. *Dj* 10,40).

Isus, jedinorođeni i ljubljani Sin, na križu moli za oproštenje koje dati može jedino Otac. Isus je na križu ovako molio za svoje progonitelje: *Oče, oprosti im, ne znaju što čine (Lk 23,34)*. Dar opraštanja i pomirenja dolazi po uskrsnom Sinu, našem Gospodinu. No, Uskrsli nosi i čuva znakove Muke. Uskrsnuće, naime, ne znači i zaboravljanje Muke. Sinovljeve rane više nisu znak osude onima koji su ih nanijeli. Te rane postaju znakom ozdravljenja i spasenja. Može ih se dotaknuti. One su izvor milosti i pouzdanja. Isus pokazuje Tomi svoje probodene ruke. A sveti Ivan, evanđelist, bilježi: *jedan od vojnika kopljem mu probode bok i odmah poteče krv i voda (Iv 19,34)* u kojima je izvor života, pomirenja i oproštenja.

Samo Bog jedini oprašta grijeh, jer samo Bog spašava. Božje oproštenje ne briše našu nesretnu povijest. Ono je otkupljuje. Bog nam je ponovno daruje svojim oproštenjem, dopušta nam da je primimo skrušena srca. Ona više ne podliježe osudi, već otkupljenju; više nije napuštena, nego spašena.

Isus Krist posrednik je Novoga Saveza. On je Veliki svećenik Novoga Zavjeta. Budući da je Sin Božji, Isus veli za sebe: *Sin Čovječji ima vlast na zemlji otpuštati grijeh* (Mk 2,10). Isus može raspolagati Očevom vlašću služeći se milosrđem, jer samo Stvoritelj može biti i Otkupitelj. Isus tu božansku vlast i vrši. I ne samo to, nego snagom svoje božanske vlasti, on tu vlast daje i ljudima da je vrše u njegovo ime. Kristovi učenici primaju od Njega vlast i poslanje u Njegovo ime darivati oprostjenje grijeha, u Njegovo ime zazivati milosrđe od Oca nebeskoga.

Crkva je sakrament opraštanja i pomirenja

5. Braćo i sestre, ovdje želim naglasiti i ovo: patnje žrtava, smrti žrtava, dio su Isusovih patnji. One su sakupljene u Božjem peharu kao suze Njegove djece. Bog ih po Isusu Kristu pretvara u blagoslov. Ispravno je misliti da su u otajstvu Božjem bezbrojne žrtve – koje je Isus sebi pridružio svojom Mukom – pridružene i oproštenju koje Bog, bogat milosrđem, dariva. I zato danas molimo: neka dobri Bog blagoslovi nas i ovaj grad Vukovar po Isusovim mukama i po patnjama i nasilnoj smrti tolike naše braće i sestara. Neka taj blagoslov obilno siđe na ovu biskupiju Đakovačku i Srijemsku, našu domovinu Hrvatsku i čitavo čovječanstvo.

Ako primamo milosrđe to je zato jer i mi darujemo milosrđe prema milosti koja je darovana svakome ponaosob i prema pozivu koji smo primili da budemo svjedoci Božje ljubavi. Molim Boga da svi mi na svoj način uzmogremo biti, za sebe i za sve ljude, svjedoci i posrednici opraštanja i pomirenja. Ovdje se u ime Crkve obraćam svima kojima je na savjesti Vukovar. Bog, bogat milosrđem po Isusu Kristu raspetom i uskrsnulom, poziva vas na promjenu srca. On oprašta i spašava.

Crkva je pozvana da bude sakramentom opraštanja i pomirenja. Ona je »u Kristu kao sakrament ili znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda« (LG, 1). I mi danas upirući svoj pogled u Isusa na križu – koji šuti i moli za nas – molimo dar one povezanosti s Bogom i onoga mira koji odsijeva s Kristova lica, kako bismo Isusovo lice mogli prepoznati u braći i sestrama koje susrećemo.

G O L G O T A
S U V R E M E N E H R V A T S K E

Vukovar, Memorijalno groblje, 18. studenoga 2006.

Misna čitanja: *Tuž* 3, 17-26; *Mt* 10, 26-33

Govor vukovarskih križeva

1. Hodočastimo danas na Memorijalno groblju u Vukovaru, kako bismo prignuli koljena na ovoj Golgoti suvremene Hrvatske i kako bismo ovdje molili za poginule i nestale, za sve žrtve Domovinskoga rata. Okupljeni smo na euharistijskome slavlju, spomen-činu Kristove muke i uskrsnuća, u vjeri da naši pokojni, koji su po sakramentima bili povezani s Kristom, žive sada s Bogom u vječnosti. Susreli smo se kao vjernici, kako bismo čuli Božju riječ, a ona je prepuna izazova.

Današnje evanđelje naviješta: *Ne prodaju li se dva vrapca za novčić? Pa ipak, ni jedan od njih ne pada na zemlju bez Oca vašega (Mt 10,29)*. Kakav li samo odjek dobivaju te riječi na ovome mjestu u Vukovaru, gdje su u studenome 1991. godine, nakon što je u agresoru zašutjela ljudskost, zašutjele i ptice!? Prognan je njihov let i pjev; ostala su tek ogoljela gnijezda u iščekivanju hoće li se nad njima nadviti zatorna ruka krvnika ili blagi pogled povratnika. Mnogo je živôta tada palo na zemlju i ostavilo ove znakove za spomen, među kojima nama najsnažnije progovaraju križevi.

Evanđelje, služeći se dojmljivom slikom o vrapcima pred nas stavlja nježnost Boga koji pokazuje brigu i sućut za naizgled bezvrijedna stvorenja. Obraća nam se pozoran na našu najmanju životnu sitnicu, ma kako

bila nestalna i lomljiva. Želi nam reći da smo poput vrabaca koji imaju svoje gnijezdo u Božjim rukama. Iako je to tako, nismo sasvim oslobođeni straha, jer se i dalje ljudski životi obaraju na zemlju ili se olako prodaju za manje od nekoliko novčića.

Ne postoji trenutak bez Boga

2. Isus triput ponavlja: *Ne bojte se!* (usp. *Mt* 10, 26-31). Nitko ne pada na zemlju bez volje nebeskoga Oca. Je li onda Bog taj koji prekida njihov životni let? Želi li Bog smrt? Nipošto. Govori nam da se ništa ne događa bez Božje prisutnosti, da ne postoji trenutak bez Boga. Ni u najstrašnijim prilikama Bog nije daleko, ali se puno toga – iako je prisutan i uključen u ljudsku kob – događa protiv njegove volje. Čovjek, nažalost, često izabire život protiv Boga. Tako životna drama nije samo naša, nego je i Božja. O tome progovara njegov križ, a zatim i svi križevi koji svjedoče o kršćanima – i živima, i mrtvima.

Bog je prisutan, utjelovljen i u mojem životu. On sudjeluje u mojoj osobnoj i našoj zajedničkoj povijesti, prigiba se k meni, isprepleće svoj dah s mojim, svoju riječ s mojom. Vjernik zna da se smrkava i da će pasti noć i stići nas sama smrt, ali nas *ništa ne će moći rastaviti od ljubavi Kristove* (*Rim* 8, 39). Vjernik zna da i sićušna stvorenja moraju proći putem smrti, ali ništa neće biti izgubljeno. Isus nas poučava da će nam biti vraćen i najmanji dio tijela koje je trpjelo i svjedočilo da život pripada samo Bogu.

Treba se čuvati onih koji razaraju dobrotu

3. Današnje biblijske riječi snažan su poziv da svoje pouzdanje predamo Boga, sklonimo se u Njegovu blizinu i zatražimo Njegovu zaštitu od onih koji u ovome svijetu smišljaju zlo provodeći ga u djelo. Mi kršćani na tome putu imamo bezbroj uzora. Od svojih početaka do današnjih dana kršćanstvo živi od svjedoka vjere, mučenika koji su pokazali da se ne treba bojati onih koji ubijaju tijelo, već onih koji u nama gase ljubav prema Bogu i bližnjima. Treba se čuvati onih koji razaraju radost, nadu, milost, dobrotu i toliko drugih vrijednosti i osjećaja u našem osobnom i društvenom životu. Oni su djeca tame i grijeha, a mi se ne smijemo dati zbuniti ni posustati na putu dobra.

Budući da smo u Kristu postali djecom svjetla i milosti, Kristovim svjetlom promatramo što se događa oko nas i spoznajemo kako odgovoriti na takve izazove. Svakoga se dana suočavamo sa zloćom, vidimo da su međuljudski odnosi zatrovani mržnjom, srdžbom, željom za uništavanjem. Stav zreloga kršćanina jest stavljanje svoga postojanja, svoje duhovne borbe u Božje ruke. Na taj će način naši neprijatelji i protivnici postati neprijatelji samima sebi jer ćemo biti sposobni logikom ljubavi, opraštanja, poštovanja i nenasilja suprotstaviti se njihovoj logici rata, razaranja, gaženja ljudskoga dostojanstva.

Pozvani smo dati svjedočanstvo za istinu

4. Ipak, poznajemo ljudsku narav. Takav stav kod mnogih budi odbojnost, sve do mjere osvete, jer nitko ne želi biti osporavan. Gospodin nas stoga potiče da budemo čvrsti i postojani u dobru, da nadvladamo strah, čak i strah od smrti. Potrebna su nam zato dva stava: pouzdanje u Boga i strah pred Bogom, strah pred Ljubavlju.

Isus ne jamči tjelesnu sigurnost. On jamči da je najdublji dio osobnosti svakoga čovjeka pa i moj, otet iz vlasti drugih i pripada samo Božjim rukama. Nitko me ne može raniti u dubini mojega bića, nego samo na površini. Ne imati straha od onih koji ubijaju tijelo može samo onaj tko se ni na koji način ne želi odvojiti od Boga. To je značenje biblijskoga pojma 'strah Božji', strah pred Bogom. Taj nas strah oslobađa straha pred ljudima. Izaija prorok piše: *Jedino se njega bojte, strah od njega nek vas prožme (Iz 8, 13)*. Bojati se Gospodina znači prepoznati u njemu izvorište svakoga dobra i čuvati se da se ne odijelimo od Njega.

Pred ljudima je važno biti na strani Boga. Izbor je to koji je dio našega poslanja. Dana nam je zadaća koju treba ispuniti, istina kojoj treba biti vjeran, držanje od kojega se ne smije odstupiti. Kršćanin u svojem srcu osjeća poziv sv. Pavla da živi u skladu s istinom u ljubavi (usp. *Ef 4,15*).

Ovdje u Vukovaru opravdano se pitamo: Koga se bojimo: Boga ili ljudi? Ovisi li moje ponašanje o prosudbi i mišljenju drugih ljudi ili o Božjim zapovijedima? Jesam li spreman svjedočiti vjeru i služiti Kristu i po cijenu žrtvovanja ili mislim poglavito na to kako da se sklonim u neposrednu sigurnost koja i žrtvu obezvrjeđuje?

Istina... Riječ je to koja struji ovim grobljem, našim sjećanjima, našim životom. Ljubav prema istini je poziv vlastit kršćaninu. Pozvani smo dati svjedočanstvo za istinu.

Vukovar nam svjedoči što je rat

5. Petnaest godina nakon ratnoga razaranja Vukovara, mnogo je tumačenja ovdašnjih zbivanja. Čini se da su najglasnija ona tumačenja koja ne govore o glavnom uzroku rata, tj. o zlu, niti traže uporište u istini. Govori se o političkim razlozima, o vojnoj strategiji, a sve je zapravo rođeno u srcima ljudi koji su odlučili iz svojega života prognati Boga. U trenutku kad je bezbožnička ideologija u rukama komunističkih vlastodržaca i srpskih osvajača iz svojega djelovanja posve izbrisala strah pred Bogom, zavrtio se koloplet smrti, na čijemu je kraju zlo nastojalo pomiješati i izjednačiti napadača i žrtvu.

Znam da među vama ovdje i diljem lijepe naše Hrvatske postoje danas ljudi koji su svoje osjećaje pronašli u riječima proroka Jeremije: Duši je mojoj oduzet mir i više ne znam što je sreća! Rekoh: *Dotrajao je život moj i nada koja mi od Gospodina dolazi* (usp. Jer 23,16). Kao biskup često sam suočen s sudbinama ljudi punih ogorčenja izniklih iz zatrovanoga tla rata.

Vukovar nam svjedoči što je rat. Rat je zlo u kojem se nerazmjerno, gotovo kao zarazom širi mržnja, razaranja, ubijanje. Iako se ne može negirati da i u ratu nastaju nove prilike za ljudsku velikodušnost, solidarnost, hrabrost, heroizam i patriotizam, ipak je

rat uvijek gubitak za čovječanstvo. Stoga su za ratove odgovorni ne samo oni koji ih izravno pokreću, nego i oni koji posjedujući političku, ekonomsku i vojnu moć, ne čine sve da ih na vrijeme spriječe.

Vukovarska bolnica svjedoči o zločinu protiv čovječnosti

6. Predragi! Svjestan sam da će mnogi odvagivati moje ovdje izgovorene riječi. Znam da će ih htjeti rabiti u svoje svrhe, koje su daleko od onoga zbog čega vam ih izgovaram. Svima poručujem da riječi odvagujem vagom evanđelja i da one nisu ni za kakvu dnevnopolitičku uporabu. Govorim vam iz srca kao pastir kojemu je veoma stalo do življenja evanđelja, do mira i radosti puka koji mu je povjeren u odgovornosti crkvenoga služenja. Na poseban mi je način stalo do moga hrvatskog naroda koji je zasićen poniženjima i patnjama. Govorim kao pastir, ponosan što u ovom spomen-danu možemo nabrojiti brojna svjedočanstva kršćanske dobrote koja su, snagom svoje vjere, u ovom gradu i diljem Hrvatske očitovali hrvatski građani braneći se od napada onih koji su svoj život položili u ruke Zloga.

Ovo groblje i mnoga druga groblja šapću istinu koju danas nemamo pravo prečuti. U obrani ovoga grada i mnogih hrvatskih gradova, sela i domova, ljudi su pokazali da ljubav dokida strah. Onaj tko istinski ljubi, boji se jedino da ne izgubi ljubav. Evanđelje nas također uči da istina oslobađa. I ako se, braćo i sestre, od nečega ne smijemo umoriti, onda je to traženje i promicanje istine. Ona o Vukovaru – i o ratu

na koji su ljudi ovdje bili primorani – nije dovoljno glasna. Možda istina nekoga boli, ali ostaje istinom! Vukovarska bolnica svjedoči o zločinu protiv čovječnosti koji se ovdje dogodio.

Mnogi me pitaju: Što je ostalo od patnje i žrtve; što od ponosa i jedinstva hrvatskoga naroda? Zar je moguće da se toliko bogatstvo dobra istopilo? Zar je sjećanje moguće prekriti zaboravom tako da se više ne naziru ni temelji istinitosti? Zar se odjeća povijesti kroji prema hiru pojedinaca ili po narudžbi određenih interesnih lobija?

Dragi hrvatski branitelji, ako me pitate što je ostalo nakon Domovinskoga rata, spremno odgovaram: ostali ste vi, dio vas; ostala su prijateljstava, poznanstava i godine zajedništva. Ostali su ovi križevi kao znakovi žrtava onih koji žive preobraženi u Bogu. Ne dopustite da isto sjeme zla – koje vas je natjeralo da ljubavlju branite živote drugih ljudi – prevlada te vas gurne u očaj ili potakne na oduzimanje vlastita života. Kad osjetite nepravdu, gorčinu i ljutnju, ne zaboravite da Bog ostaje vjeran. Ne zaboravite da vaša životna bitka nije završena i da ste pozvani podizati ranjene; izvlačiti ih iz neprijateljskoga okruženja u kojemu nije dovoljno jak glas nade. I tada su govorili da smo preslabi, da nemamo nikakvih mogućnosti za obranu. Pa ipak, jer je evanđeoska ljubav život, ovi su grobovi glas živih u Bogu koji obvezuju na življenje evanđelja. Danas u Vukovaru zahvaljujemo Bogu za hrvatsku

slobodu i samostalnost, za državu Hrvatsku koja je našla svoje mjesto na karti Europe i koja želi postati valjani subjekt zajedničkoga europskog doma.

Hodočasnički grad za mlade naraštaje

7. Nakon petnaest godina, kao kršćani koji poznaju značenje spomena, svjedoci smo da zlo u Hrvatskoj ponovno pokušava unijeti razdor, nesigurnost, podjele... Govori se o svemu samo ne o zlu koje je stvorilo stotine tisuća prognanika, a ljubav ih udomila; ne govori se o desetcima tisuća mrtvih i ranjenih koje ljubav molitvom otima zaboravu i iscjeljuje; ne govori se o više od tisuću osoba koje su još uvijek na popisu nestalih za koje odgovorni i nakon petnaest godina kažu da ne mogu doći do istine o njihovoj sudbini; ne govori se o tisućama beznadnih, poniženih, osiromašenih ljudi kojima ljubav otvara srce... Odvraća nam se pogled od uzroka svih tih zala. Zaboravlja se tko je istinski krivac za tolike ljudske patnje.

Što je ostalo, braćo i sestre, od slavних dana, koji – iako življeni u Vukovaru prekrivenom blatom i barutom – sjaje kao najsajjniji biser u kruni ljudskosti? Zar je teško uočiti kako neki žele podijeliti Hrvate, pognuti im glave i obescijeniti ponos? Zar se u бесплодним hrvatskim razmiricama i svađama ne čuje podmukao smijeh tvorca hrvatskih društvenih lutanja? Bilo bi stoga dobro da se svaka društvena odluka, važna za naš narod i građane Hrvatske, donosi pogleda uprtoga na ovaj hrvatski rasadnik ljubavi i s dubokim pouzdanjem u Boga da nas ništa ne može

rastaviti od Kristove ljubavi. Vukovar, grad hrvatske slobode, pozvan je postati hodočasničkim mjestom za naše mlade naraštaje. Ovdje se uči škola mira i ljudske solidarnosti, koja je jača od razarajuće moći zla.

Mi se ne ponosimo ničim doli križem Kristovim. Zato kao Crkva koja nikada ne napušta svoje vjernike i hrvatski narod, ne smijemo dopustiti da časna obrana Domovine izgubi oznaku ponosa. U društvu kad progovaramo kao vjernici, kad smo možda i napadani i ismijavani, znamo da nam tijelo mogu ubijati, ali također da su pouzdanje u Boga i naša vjera jedini sposobni slomiti đavolski krug zla, jer je Krist svojim uskrsnućem pobijedio smrt.

Vukovarski poziv na hrvatsko zajedništvo

8. Na ovome groblju življeno nas evanđelje propituje o oproštenju i o pomirenju. Mi ovdje molimo za milost oprostjenja i pomirenja. Braćo i sestre, oprostjenje je ponajprije Božji dar. Ono je osobni susret u kojemu Bog u svojoj dobroti preobražava zlo u dobro, daje smisao križu i dušu ispunja radošću.

Oni koji su za sobom ostavili krvavi i suzni trag zločina nad nedužnima, trebaju obraćenje. Mi i za njih molimo da spoznaju potrebu priznavanja krivnje i traženja oprostjenja.

Molimo za takvo pomirenje koje je dar Božjega Duha, molimo njega koji je *oprostjenje grijeha* (usp. *Dj* 10,43), neka svima koji su duboko ranjeni mržnjom omogući da prime od Boga radost i slobodu srca. To je oslobođenje istinom.

To je duboki smisao našega slavlja ove obljetnice. Ako se spominjemo drame palih žrtava, činimo to ne kako bismo otvorili bolne rane, niti, Bože sačuvaj, kako bismo izazvali osjećaje mržnje ili osvete, nego činimo to kako bismo odali dužno poštovanje onima koji su dali živote za našu slobodu i za naš mir i kako bismo osvjetlili povijesnu istinu. Činimo to osobito i radi toga kako bismo spominjući se tih tamnih ratnih

dogadanja jačali odgovornost sviju u izgradnji mira, zajedništva i suživota svih građana naše zemlje.

Draga braćo i sestre, s ovoga mjesta u gradu Vukovaru, upućujemo poziv na hrvatsko zajedništvo.

Prorok, nakon kušnje i nemira, završava riječima: *Dobar je Gospodin onom koji se u nj pouzdaje, duši koja ga traži. Dobro je u miru čekati spasenje Gospodnje!* (usp. Tuž 3,26).

SPOMEN NA POGINULE
U DOMOVINSKOM RATU

Zagreb, Sveta Mati Slobode, 4. studenoga 2007.

Misna čitanja: *Mudr* 11, 22–12,3; *2Sol* 1,11–2,2; *Lk* 19, 1-10

Očitovanje ljubavi

1. Ovih se dana ljudi okupljaju na grobljima obnavljajući spomen na svoje pokojnike. Mi vjernici znamo – a svi ljudi u sebi osjećaju – da se spomen ne zaustavlja na izvanjskome nego prodire puno dublje; prodire onamo gdje se mi, hodočasnici na zemlji, susrećemo s onima koji su uronili u vječnost, onamo gdje život pokazuje svoju drugu stranu i svoju beskrajnost u Bogu. Pohod grobovima pokojnika ne zaustavlja se na običaju koji bi isključivao otajstvo života i smrti.

Misno čitanje iz Knjige Mudrosti himan je hvale Bogu za njegovu dobrotu prema stvorenjima. Kao vjernici, ispunjeni divljenjem promatramo veličinu Stvoritelja kojemu je podložan cijeli svijet, od kojega sve stvoreno prima životni dah i pred kojim je svaka zemaljska veličina tek sitna neznatnost: *Sav je svijet pred tobom, Gospodine, kao zrnce praha na tezulji i kao kaplja jutarnje rose što se spušta na zemlju (Mudr 11, 22).*

Čovjek koji posjeduje dobivenu ili prisvojenu moć trajno je u napasti da postane neskroman i ohol te istu moć iskoristi za sebične prohtjeve, ne razmišljajući pritom o dobru drugoga. Da nije bilo ljudske oholosti i pristajanja na zlo, ne bismo se danas spominjali tolike patnje koju su u agresiji na našu Domovinu proživjeli hrvatski ljudi. Ali bez tih patnja ne bi bilo ni

očitovanja ljubavi koju čuvamo kao zalog i smjerokaz za budućnost. U Bogu se moć združuje s ljubavlju. U njemu je punina ljubavi, a ljubav je svemoćna.

Pa ipak, zar nismo često pomislili da je Bog odvratio svoj pogled od nas; da je zatvorio oči ne želeći vidjeti grijeh i zlo što nam ga drugi nanose? U današnjem evanđelju upravo je riječ o pogledu koji Bog upućuje čovjeku, o Isusovu pogledu.

Promatrati s distance

2. Kad je Zakej čuo da Isus dolazi u grad, htio ga je vidjeti. Ali ne tako da ga Isus dotakne, da ga zahvati, osvoji i obrati. Želio je tek promatrati. Skriven u krošnji smokve želio se zaštititi od Isusova pogleda. Ni na koji način nije želio biti primijećen. Prije nego se prostor ispunio ljudima popeo se na stablo, zauzeo prikladno mjesto i čekao.

Svi smo mi, braćo i sestre, ponekad slični Zakeju, osobito po želji za promatranjem koje ne obvezuje. Tako pojedinci iz prikrajka glasno razmišljaju što bi trebala činiti Crkva, što su dužnosti pojedinih društvenih služba, na koji način odgovorni moraju pronaći rješenja, kako bi trebalo pokretati inicijative... U središtu su uvijek – drugi. Svatko od nas ima neko svoje – metaforički rečeno – omiljeno životno stablo na koje se sklanja kako bi mogao predbacivati drugima.

U Hrvatskoj ima puno ljudi koji se postavljaju kao da sjede iznad zbilje, s visoka govore o drugima i jasno pokazuju što bi drugi trebali činiti ili što nipošto ne bi smjeli činiti. I Crkvi se, osobito njezinu vodstvu daju smjernice, međutim, sami ti kritičari ne žele sudjelovati u životu Crkve nego s distance pokazuju, navodno, intelektualnu objektivnost i visoku kakvoću etičkih stavova.

I Zakej je želio distanciranjem sačuvati ulogu promatrača, ali nije uspio. Svatko tko susretne Isusa ne može ostati distanciran od života. Dobro smješten u svom zaklonu Zakej se radovao što se Isus zaustavio blizu njega jer će ga tako, mislio je, izbliza moći promatrati za njegova nastupa. U trenutku dok je tako razmišljao, Isus podigne pogled pa ga pozove: *Zakeju, žurno siđi!* Spasenje započinje Božjim pogledom, upravo kao i naša ljubav prema bližnjima. Ali Krist nas promatra drukčijim očima. Nastoji istaknuti ono što je u ljudima najbolje i na tome graditi. Isus je vjerovao Zakeju i tada kad su ga mnogi osuđivali.

Davanje a ne uzimanje!

3. Braćo i sestre u vjeri, ako vas drugi ljudi osuđuju i ako mnogi koje smatrate bliskima nemaju povjerenja u vas, sjetite se Zakeja. Možda ponekad ni sami sebi ne vjerujemo, ali nas današnje evanđelje uči da Netko u nas vjeruje i ne očekuje našu nevjeru.

Zakej je prešao put od znatiželje do vjere. Isus Zakeja najprije oslobađa stvari, prividnoga bogatstva, a potom mu otvara oči kako u drugim ljudima ne bi gledao pojedince koje treba izrabljivati, već braću i sestre. Po prvi put Zakej koristi ruke za davanje, a ne za uzimanje. Nitko sebe ne može smatrati i nazivati kršćanskim vjernikom, ako iskreno sa Zakejem ne može ponoviti da je spreman dati siromasima i nadoknaditi sve ono što je stekao na nepošten način i prijevarom.

Davanje, a ne uzimanje – to je Radosna vijest provedena u djelo. To je Zakejeva žurba u poslušnosti Isusu od koje nam valja učiti – žurba koja dopušta Bogu da nas pronade, jer svatko od nas ima mogućnost sići s neke smokve i živjeti radost Božjega milosrđa. Davanje, a ne uzimanje! Tomu nas uči i današnji događaj koji naše misli neizbježno vezuje uz poginule u Domovinskom ratu.

Godine molitve i pouzdanje u Božju providnost

4. Kad se govori o Domovinskom ratu, često se, nažalost, čuje o svemu i svačemu osim o vrijednostima koje su prožimale te godine hrvatskoga stradanja i patnje. Bile su to i godine ponosa i ljudskosti, godine molitve i pouzdanja u Božju providnost.

Da, braćo i sestre, mi smo svjedoci i živi spomen ponosa i patnje, koje nikakva laž ne može uništiti. Znamo da je od samih početaka ostvarivanja hrvatske samostalnosti u određenim krugovima pisano i raspravljano o hrvatskim braniteljima na način koji je bio dalek istini. I danas se u ime takozvane povijesne objektivnosti zanemaruju tadašnje okolnosti, ozračje i životna zbilja koja je bila i ostala puno šira od političkih razmišljanja i igara koje smo već tada naslućivali, a što malo-pomalo izlazi na površinu u svojoj svojoj prijetvornosti.

Svaki je rat neizmjereno zlo i veliki gubitak pa je stoga nedopustivo i neistinито čitanje Domovinskoga rata po ključu koji želi izjednačiti zločinca i žrtvu i uz pomoć kojega se na njega gleda kroz prizmu nametanja krivnje hrvatskoj žrtvi. Naša je zadaća da kao živi svjedoci promatramo Domovinski rat kroz prizmu ljubavi prema ljudima koji su branili druge ljude, bez

obzira na one koji su u Hrvatskoj i izvan nje uložili puno političke moći i ekonomskih sredstava da dokažu suprotno.

Hrvatski su branitelji znali cijenu ljubavi

5. Sve je započelo onoga trenutka kad su neprijatelji i napadači počeli govoriti o mijenjanju republičkih granica zbog proširenja teritorija zemlje koja radi toga kreće u osvajanje tuđega teritorija i pribjegava pokoravanju ljudi. Sve je započelo kad je obescijenjena istina o čovjeku, domu i domovini. Hrvatski čovjek nije pošao ratovati u tuđu zemlju. On je govorio o obrani svoga doma, o zaštiti ljudi koje je volio, o ljepoti koja je oblikovala dušu njegova bića i nije se – poput napadača – pripremao za rat. Rat ga je zatekao u svakodnevnim poslovima u vrijeme kad je bio oduševljen osamostaljenjem vlastite Domovine i pun nade da suvremeni svijet ne će dopustiti nepravdu koja se pripremala. A kad se to ipak dogodilo, iznenađeni količinom mržnje hrvatski su branitelji znali cijenu ljubavi.

Danas je nemoguće napisati istinu o Domovinskom ratu analizirajući samo dokumente i potpise, položaje vojnih postrojba i broj tehničkih sredstava. Istinu o tim godinama svjedoče iskustva jednostavnih susreta i opraštanja, poleta i nadanja, strepnje i molitve.

Slika kapi jutarnje rose iz prvoga misnog čitanja možda je uspjela vratiti u sjećanje one trenutke kad

su se opraštala djeca od očeva koji su odlazili na ratišta, kad su supružnici posljednji put osjetili toplinu zagrljaja, kad se posljednji put zajednički blagovalo za obiteljskim stolom dok su se slušale vijesti i osluškivali pucnji u blizini hrvatskih gradova i sela koji su najavljivali duga progonstva i besmisao razaranja.

Domovinski rat su i užurbane ruke koje su u nekoliko sati morale domisliti i pripremiti najvrjednije što za život treba ponijeti sa sobom, a da stane samo u nekoliko vrećica. Domovinski rat su i kroz suze dana obećanja o povratku na ognjište, obećanja da rodna gruda pohranjena u srcu ne će biti zaboravljena, ni ostati opustošena.

U tom su ratu postojali napadači, postojali otimači, postojale sluge laži. Ali, u tom otajstvu zla s hrvatske su strane bili oni koji su branili nedužne živote, koji u rukama nisu držali političke manifeste osvajački nadahnute, već o vratu nosili krunice koje su iz dana u dan molili čak i oni među njima koji to do tada nisu činili jer im je krunica bila nepoznata.

Nemoguće je napisati povijest Domovinskoga rata ako se ne prizovu u sjećanje i osjećaje sve bešćutnosti i poniženja koja su se radala iz bahatosti silnika željnih ovozemaljske vlasti i gaženja svega što pripada hrvatskom biću.

Mjera za napredak domovine

6. Draga braćo i sestre, vrijednosti iz toga vremena ni danas nisu manje aktualne. Možda su poljuljane, ali nisu izgubile svoju vjerodostojnost. Nemamo ih pravo zaboraviti. Toliko je toga čemu se možemo diviti i čime se novi naraštaji mogu nadahnjivati, a ipak opažamo da je unesena sumnja, poljuljan polet, iskrivljena istina. Samo svijest o moralnim i ljudskim vrijednostima a ne njihovo blaćenje, mogu jamčiti sigurnost i dobrobit Domovine.

Ljubav, očitovana u darivanju vlastita života za druge na prvom je mjestu tih vrijednosti. Isus govori: *Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje (Iv 15,13)*. Ta ljubav nije moguća s distance i nije ostvariva bez vjere u vječnost. Upravo kao i u Zakejevu životu, istinski život u radosti koja je uvijek Božji dar ne može se iskusiti bez susreta s Bogom. Ovu temeljnu vrijednost vjere u Boga, poniznost i snagu križa – ništa ne može zamijeniti.

U dušama hrvatskih građana osim imena branitelja duboko bi trebala biti urezana i mjera za praćenje napretka Domovine – ta je mjera ljubav – a ne materijalno bogatstvo i gospodarski napredak. Ovo dvoje – materijalno bogatstvo i gospodarski napredak – istinski imaju smisla samo ako su prepoznatljivi kao trag nesebičnosti.

Nadalje, zar smo tako brzo zaboravili osim hrabrosti naših vojnika i otvorena vrata mnogih domova i toplinu srdaca koja su imala sućuti prema svima u potrebi, pomažući ne samo "svojima" nego često i onima koji su bili na suprotnoj, neprijateljskoj strani. Solidarnost sa svima koji pate ide uz bok ljubavi prema Bogu.

Zajedništvo kao još jedna vrijednost izrasla iz Domovinskoga rata također je poljuljano u našem društvu. Zajedništvo se rađalo iz potrebe i upućenosti jednih na druge. Sloga i zajedništvo ne niču na tlu samodostatnosti i djelomičnih interesa. Hrvatski branitelji koji su učinkovito obranili Hrvatsku nisu pošli u rat iz interesa kako bi nešto dobili, a ipak su često bili izvrgnuti sramoćenju i preziranju radi svoje velikodušnosti.

Ljubav kao priznavanje Božje dobrote pretočena u ljubav prema bližnjemu, društvena solidarnost i pravednost, nesebičnost i sloga – stupovi su na kojima je moguće i dalje graditi Hrvatsku oslanjajući se na vrijednosti izgrađene tijekom Domovinskoga rata, koje ne smiju biti dovedene u pitanje ako želimo Božji blagoslov i snagu silniju od ljudskih pravorijeka nedostojnih istine.

Imena ljudi koji su darovali svoje živote nama

7. Popis imena pokojnika kakav nalazimo u ovoj crkvi naziva se *kenotaf*. Ovdje u crkvi Sveta Mati Slobode u Zagrebu, na kamenoj ploči uklesana su imena hrvatskih branitelja poginulih u Domovinskom ratu. Kenotaf je grčka riječ i doslovno znači »prazan grob«. Njome se želi reći da se na ovome spomen-mjestu ne nalaze tijela onih čija su imena uklesana u kenotaf. No, nama kršćanima pri spomenu praznoga groba misao se spontano veže uz Kristov prazan grob i uz najradosniju vijest o Njegovu uskrsnuću i pobjedi nad smrću. Uistinu vjerujemo da su imena ovih ljudi – koji su svojim životima posvjedočili ljubav prema bližnjemu – upisana u Božji dlan i da žive vječnost daleko od raspadljivosti i svakovrsne prolaznosti.

Krist je svojim uskrsnućem stvorio radosnu prazninu groba u koju smo mi vjernici zagledani s nadom i sigurnošću vjere da naši pokojnici žive radost Božjega zajedništva. Isus Krist, ne držeći se svoje jednakosti s Bogom, postao je sličan ljudima i ponizio se do smrti na križu (usp. *Fil 2*, 6-11). Zbog njegova čina *kenoze* – dobrovoljnoga oplijenjenja i obespravljenja – Bog mu je darovao *ime nad svakim imenom*. U tom smo imenu i mi, dragi vjernici, utkani u vječni život, a posebice oni koji nisu štedjeli svoga života i sebično ga čuvali na udaljenosti od ljudske patnje.

Bog nam je u kušnjama i boli bio blizu

8. Ova crkva i ovaj *kenotaf* predstavljaju i spomen na sva groblja diljem Domovine, na sva znana i neznana mjesta na kojima je zasijano zrno koje pavši na zemlju i umrijevši – *donosi obilat rod* (Iv 12,24).

Čvrsto vjerujem – što je uostalom i zadaća nas kršćana – da vjernost, žrtva i smrt ovih ljudi, unatoč tome što pod utjecajem pomodarskih trendova od vremena do vremena izgleda nerazumljivom, za nas uvijek ostaje plodonosnom. Kad smo posred mnoštva križeva o kojima svjedočimo pred drugima, mi vjernici ispunjeni smo pouzdanjem u Boga, a ne oslanjamo se na svoja ljudska predviđanja. Pred nama je u Hrvatskoj dug put i čini nam se da je životni vijek prekratak da bismo odmah vidjeli plodove. Ali, i u našim kratkim životima kršćanska je obveza biti pozoran spram ljubavi u izgrađivanju osjećaja međusobnoga poštovanja i pripadanja. Samo na takav način promišljanje i razmatranje povijesti postaje molitvom.

Pohodivši grobove naših branitelja, na spomenpločama čitamo imenima onih kojima dugujemo izvanjske okolnosti stjecanja hrvatske slobode i samostalnosti. Njihovi primjeri ne progovaraju mržnjom pa je stoga njihovo sebedarje novi temelj opraštanja na koje smo svi pozvani i koje živi od ljubavi. Oni su svoje živote darovali nama. Spomen na njih, čitanje

njihovih imena na ovome i drugim mjestima ponizno je čuvanje ljubavi. I dok se pitamo zašto je Bog na tolike nepravde šutio, zašto nije podigao svoju moćnu desnicu u obranu istinitosti dok se nad nama nadvijala sjena poniženja – ne zaboravimo križ. Upoznali smo ga, osjetili tvrdoću njegova drveta koju je omekšalo Isusovo tijelo i spoznali da nam je Bog i u kušnji, i u boli bio blizu – dajući nam mogućnost da živimo.

Branitelji su dio hrvatske povijesti i naših života

9. Mi vjernici osjećamo da Domovinski rat nisu vodile samo vojne sile, poglavito se njegov ishod ne može samo njima rastumačiti, nego smo svjesni da je nad nama bdio pogled koji je nedohvatljiv ljudskoj mržnji. Mnogima je taj pogled omogućio da vide dalje od smrti i da prepoznaju ljubav prema kojoj je smrt bespomoćna.

Moleći za poginule hrvatske branitelje, molimo da njihova žrtva ne bude bez odjeka u Hrvatskoj nakon rata. Upravo sada, u vremenu izgradnje društva koje treba učvrstiti svoje korijenje, potrebno je to korijenje zalijevati rosom onih vrijednosti koje su branitelji nosili i njegovali svojom odgovornom ljubavlju u vjeri da je Bog gospodar i ljubitelj života. Stoga danas kršćani u Hrvatskoj ne bi smjeli poduprijeti one političke opcije koje ne poštuju te vrijednosti, jer – bez obzira kakav dojam ostavljale – ne rade na dobrobit čovjeka i hrvatske Domovine.

Moleći za svoje pokojnike u liturgiji, spominjemo njihova imena jer imena sažimaju osobnu povijest. Puno je imena tijekom povijesti ostalo zapisano na križevima, spomen-pločama, u knjigama... Ovdje, na ovom *kenotafu* zapisana imena razlikuju se ipak od

drugih. Ako ih bude čitao onaj tko voli svoju Domovinu znat će da ga se tiču – bez obzira što te ljude nije osobno poznao – jer su oni dijelom hrvatske povijesti i naših života.

Ovdje smo bez želje da tjeskobno istražujemo otajstva koja nadilaze naše spoznaje. Ovdje smo zajedno u molitvi da Bogu zahvalimo za sve ljude čijih se života poimence spominjemo, ali i za one koji su preživjeli i s nama tvore spomen prepoznatljiv u ljubavi. Ovi se ljudi nisu skrivali i s distance promišljali koja je cijena kršćanske slobode. Moleći danas za njih u crkvi Sveta Mati Slobode, preporučujemo ih Božjemu milosrđu i zagovoru naše nebeske Majke Marije, koja poznaje ljudsku bol i zna da drvo križa sjaji besmrtnošću.

POGOVOR

MONS. DR. MARIN SRAKIĆ,
BISKUP ĐAKOVAČKI
I SRIJEMSKI,
PREDSJEDNIK HRVATSKE
BISKUPSKE KONFERENCIJE

Bleiburg, 13. svibnja 2007.

Pri kraju Drugoga svjetskog rata, jedna je vjernička zajednica u nas među redovite molitvene nakane umetnula i zaziv: »Da se naši sretno (po)vrate«. Rat je već bio davno minuo, naši se (nikada) nisu vratili, a vjernici su i dalje molili na tu nakanu. Mlađi naraštaj vjernika nije znao za koga se to moli i tko bi se to trebao vratiti. Prolazile su godine, desetljeća, a hrvatski naš narod nije znao, niti je smio znati, kakva je sudbina zadesila njegove sinove i kćeri. Učenici i studenti morali su učiti i napamet znati sve stvarne i nestvarne ofenzive, ali nikada nisu čuli za Bleiburg i Jazovku, za »križne putove« i dugogodišnje logore. Neposredno prije propasti komunističkoga režima u nas, jedna je djevojčica vrativši se s vjeronauka u čudu pitala: »Mama, zar nadbiskup Stepinac nije bio ratni zločinac?« Nezanjanje o komunističkim zločinima bilo je toliko da su i saborski zastupnici s nevjericom slušali prvo izvješće o Bleiburgu i drugim stratištima. Saslušali su ga, ali nisu na nj adekvatno reagirali!

Nije čudo kad se zna da su povijest Hrvatske pisali »osloboditelji«, a oni su veličali samo one koji su uz svoja herojska djela »bez suđenja i prava na obranu« u smrt slali desetke tisuća nevinih Hrvata. Nevine jasenovačke žrtve, broj kojih se mimo svake logike uvećavao geometrijskom progresijom, treba doista

žaliti. No, treba se upitati zbog čega desetke tisuća drugih nevinih žrtava i danas prekriva nametnuta šutnja. Naše se društvo godinama izgrađivalo na lažima i nasilju! O tome Aleksandar Solženjicin, poznati suvremeni ruski književnik veli: »Laž, krivotvorenje i dezinformacija pothranjuju nepovjerenje, bez osnovnog povjerenja, bez čuvanja zadane riječi nemoguć je zajednički život. Laž i nasilje idu rukom pod ruku: Nasilje nalazi svoje jedino utočište u laži, a laž svoj jedini oslonac u nasilju. Svaki čovjek koji je izabrao nasilje kao sredstvo, neizbježno mora izabrati laž kao pravilo. Na početku nasilje djeluje otvoreno i bahato. A kad se učvrsti, tada osjeća kako se oko njega zrak razrjeđuje i kako može preživjeti samo ako se pokrije magluštinom laži koju skriva pod sladunjavim riječima. Ne siječe ono uvijek i nužno glave, većinom traži samo jednu gestu prilagođivanja, traži suučesništvo. A kad laž bude pobijeđena, tada će se nasilje pokazati u svoj svojoj golotinji i brutalnosti. Tada će nestati i nasilja.«

Tek nakon prvih slobodnih izbora u Hrvatskoj, moglo se govoriti o Bleiburgu i hodočastiti na to mjesto tragedije hrvatskog naroda. Pošli su onamo i biskupi te predvodili euharistijsko slavlje. Misnom slavlju godine 2007. predsjedao je kardinal Josip Bozanić, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije. On je u ime mnogih, čiji se glasovi nisu mogli čuti, glasno postavio niz pitanja i našoj, i svjetskoj javnosti: »Kako

to da za te stravične zločine nitko nije odgovarao? Kako to da se ne znaju imena nalogodavaca i izvršitelja zločina? Kako to...? Kako to...?» Ima još bezbroj pitanja: »Kako to...?«. Jedno je od njih: »Kako to da oni kojima je hrvatski narod povjerio vodstvo, ni nakon šezdeset godina nemaju hrabrosti i poštenja priznati povijesnu istinu, koja je doduše teška, ali koja jedina jamči istinsku 'slobodu'«. Umjesto pravoga odgovora na Kardinalova pitanja, dobili smo stare izlizane TV kadrove iz »partizansko-komunističkih« vremena i optužbe na račun Crkve. Crkvu i crkvene ljude i nadalje svrstavaju u red reakcionara koji izmišljaju.

U nekim mjestima Istočne Slavonije u kojima su se dogodili masovni zločini, mještani su podigli »šatore molitve i sjećanja«. Na njih su stavili natpis: »Hoćemo istinu!« Natpisi stoje već deset godina, a istinu još nisu saznali. Uzoriti kardinal nije poručio: »Hoćemo osvetu!« nego: »Hoćemo istinu! Na nju imamo pravo!« Do sada je nismo čuli ni od naše, niti od svjetske javnosti, jer, kao što lijepo kaže pjesnik: »Istina bode k'o drač, istina siječe k'o mač. Istinu podnijeti nije lako, istinu ne podnosi svatko«. Ali, ako hoćemo živjeti u slobodi, znajmo, samo nas »Istina« može osloboditi!

Macelj, 5. lipnja 2005.

Prigodom sprovoda Pape Ivana Pavla II., na njegovu se lijesu nalazio otvoreni evanđelistar. Za vrijeme mise i sprovodnih obreda povjetarac je listao otvorenu knjigu i zatvorio je pred sam kraj obreda. Koje li simbolike i koje li poruke!? Zatvorila se knjiga života toga velikog Pape.

Prije šezdeset i dvije godine završio je Drugi svjetski rat. Mnogi su narodi oslobođeni nacističkoga i fašističkoga terora, a naš narod uronio je u drugi ni malo lakši teror – komunizam, kojega su tadašnji vlastodršci nazvali »oslobođenjem«. O fašizmu i nacizmu te njihovim »pobjedama« napisane su tone knjiga i tisuće memoara partizanskih »heroja«. Učenici su učili samo jednu »istinu« – koja nije zavrijedila nositi to časno ime jer istina oslobađa – a ta je »istina« i nadalje ugnjetavala narode. Nastupilo je vrijeme osvete, nemilosrdnih likvidacija o kojima se pola stoljeća nije smjelo ni razmišljati, a kamo li o njima glasno govoriti. U izvornim dokumentima OZN-e (zloglasnoga Odjeljenja zaštite naroda pri jugoslavenskoj komunističkoj miliciji) često nailazimo na ovakve ili slične konstatacije: »manji dio strijeljan presudom, dok je većina likvidirana bez suda« (siječnja 1945). U to vrijeme nije bilo potrebno biti neprijatelj režima, dovoljno je bilo biti mogući (potencijalni) neprijatelj. Iz Komiteta

su poručivali: »Popovi smetaju!« (10. listopada 1944). A smetali su ne samo »popovi« nego i »kulaci« i svi oni koji su nešto značili u društvu te oni koji su nešto posjedovali. Rijetko su sudovi presuđivali i proglašavali podobnost. Činila je to »milicija« u kojoj su, prema sudu samoga politkomesara – potpukovnika i majora »bili kriminalni tipovi, šverceri, dezarteri« (10. srpnja 1945). A narod je šutio i prisiljen bio tijekom punih pedeset godina čitati, slušati a potom i na televiziji gledati herojska djela »najhumanije vojske na svijetu«. U tom se razdoblju nije mogla staviti točka na Drugi svjetski rat, niti zatvoriti njegova posljednja stranica. Nju povjetarac pamćenja i povijesnih zabilježbi i dalje okreće. Pitamo se – dokle?

Kardinal Josip Bozanić predvodio je u Maceljskoj šumi euharistiju o 60. obljetnici pogibije, točnije rečeno likvidacije 21 svećenika, redovnika i bogoslova, ali i za krvnike, koji tijekom protekloga razdoblja nisu oprali ni okrvavljene ruke, niti okrvavljenju savjest. A na toj gori pobijeno je 12.000 ljudi (sic!). Cijeli jedan grad! Nije to Uzoriti učinio zato što je on, a s njim i mi svi, »zarobljenik povijesti«, nego da se glasno izrečenom istinom stavi točka na to mračno razdoblje naše povijesti. Devedesetih godina prošloga XX. stoljeća Hrvatima je proglašeno nacionalno pomirenje, i to je dobro. No, nije dobro što ni tada ni kasnije nije bilo hrabrosti i poštenja da se istraži i prizna povijesna istina, odnosno, da se ispravi laž

koja zamagljuje pogled u budućnost našega naroda. Zar samo hrvatski narod nema pravo na istinu?! Ako treba individualizirati zločine iz Domovinskoga rata, treba tada individualizirati i zločine koje su počinili »osloboditelji« nakon Drugoga svjetskog rata. I tada su vršeni zločini, bilo ih je previše. Riječi kardinala Josipa Bozanića, izrečene na mjestu zločina učinjenih prije 60 godina i upućene našoj javnosti, imaju svoje opravdane razloge. I što duže bude naša politička i društvena javnost šutjela o tim zločinima, Kardinalove bi riječi morale biti sve glasnije. I ne samo njegove nego svih poštenih ljudi naše Crkve i našega društva, nasuprot olovnoj šutnji onih koji zamagljuju povijest. I dok je uzoriti gospodin Kardinal podsjećao na zločine – nije pozivao na osvetu nego na praštanje – jer će zadnju riječ, konačnu pobjedu – imati Ljubav.

Svetvinčenat, 24. kolovoza 2007.

Nije sluga veći od gospodara. Ako su mene progonili i vas će progoniti (Iv 15,20), rekao je Isus onima koji su se oko njega okupljali i slijedili ga. Ove njegove riječi mnoge ipak nisu obeshrabrile, naprotiv, slijedili su ga usprkos najžešćim progonima: *od apostolskih vremena* (1 Sol 2,15), za razdoblja prvih kršćanskih mučenika pa sve do naših dana. Isus je upozorio na koga će progonitelji prvo udariti: *Udarit će pastira i ovce će se razbježati* (Mk 14,27; usp. Mt 26,31). Progon je uvijek započinjao od glave, tj. od apostola, kasnije od njihovih učenika biskupa i svećenika, a potom bi se obrušavao na »ovce«.

Zbivalo se to i u novijoj povijesti i na našim prostorima, napose od 1945. godine za vrijeme komunističke vlasti, tj. nakon tzv. »oslobođenja«. Uhićen je i osuđen bl. Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup; ubijen Josip Carević, umirovljeni dubrovački biskup; ubijeno je više od 180 svećenika i redovnika, a mnogi su prošli kroz logore zatvora i tamnice. Uz njih su stradavali i drugi vjernici. Svećenici, ili kako su ih tada redovito zvali »popovi«, krivi su bili za sve: zato što su se družili s učiteljima, što su držali vjeronauk u školi, što su okupljali djecu u crkvi, što su organizirali hodočašća npr. u Mariju Bistricu ili što su djeci kupovali lopte. Kako se tadašnja »narodna vlast« ponašala

i kojim se metodama služila bjelodano svjedoče još uvijek živi očevidci i Zapisnici Polithiroa Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske što ih je nedavno objavio Hrvatski državni arhiv. Za tu je vlast Crkva bila državnim neprijateljem broj jedan i dežurnim krivcem. U Zapisniku iz 1946. godine između ostaloga stoji: »Oblasni komitet treba imati u vidu da su popovi najjači i najopasniji protivnik« (str. 238) te »Po popovima ne treba udarati glupo, treba udarati po popovima, a ne po vjeri« (str. 249). U Elaboratu o političkom stanju i aktivnostima Narodne fronte 1947. stoji: »Tokom 1947. g. bilo je 7 ubistava svećenika, a prema devetorici fizičkih napada... U Velikom Bukovcu (Varaždin) izvršen je napad na opatice« (str. 616).

Jedan od tih sedam svećenika bio je i mladi istarski svećenik Miroslav Bulešić za kojega je Porečko-pulska biskupija pokrenula proces beatifikacije. Ubijen je na dan kad se u župi Lanišće dijelila krizma, tj. 24. kolovoza 1947. godine. Navršilo se 60 godina od tih događaja. Biskupi Hrvatske biskupske konferencije odlučili su zajedno sa svećenicima hodočastiti o 60-oj obljetnici njegove mučeničke smrti na mjesto gdje je podnio mučeničku smrt. U ovom današnjem našem vremenu često se diže medijska hajka na Crkvu i svećenike pa je stoga potrebno osvjetliti mučeničke likove iz svećeničkih redova i tako ohrabriti današnje svećenike. Potrebno je također prekinuti šutnju o tom razdoblju povijesti naše

Crkve i hrvatskoga naroda te javno reći istinu – zločine nisu počinili samo nacisti, fašisti i ustaše nego i komunisti (partizani).

Hodočašće je predvodio kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup i predsjednik HBK. I ovom zgodom Kardinal je postavio niz pitanja na koja bi naša javnost morala dobiti odgovor. Miroslav Bulešić nije bio narodni neprijatelj, nije se bavio politikom, nije hunio narod protiv vlasti. O Miru Bulešiću nije potrebno izmišljati jer je on o sebi zabilježio: »Moja politika je ta, da vas potičem na put poštenja, od koga ste daleko; da vam pokažem cilj vašega života, da u vaša srca usadim kršćansku ljubav, slogu i dobrotu, da vam pružim sreću na ovome i drugom svijetu; da se za vas žrtvujem danju i noću. To je moja politika...«. Na drugu obljetnicu svojega svećeničkog ređenja zapisao je: »Od prije Božića [1944.] protivnici su se digli protiv mene, smatrajući moje djelovanje u apostolatu kao neku politiku. A ja sam činio samo svoju dužnost: učio sam djecu kršćanskom nauku, sve sam pozivao na kršćanski život, na svetu misu, na svete sakramente« (11. travnja 1945). Dvanaest dana poslije (23. travnja 1945.) napisao je svoj duhovni testament u kojem neprijateljima poručuje: »Moja je osveta – oprost«. Tako umiru sveci-mučenici! To je stav svećenika-pastira.

Kardinal Bozanić izuzetno je dobro intonirao to jubilarno slavlje: »Ovo spomen-slavlje don Mirova

prijelaza u vječnost nije revizija, nego vizija povijesti; vizija koju dugujemo mlađim naraštajima. Oni danas trebaju znati da je o jednoj smrti, o tisućama i stotinama tisuća smrti sa strane komunističkih vlasti bila nametnuta šutnja. Govor o ubojstvima i njihovim nalogodavcima, o zločinačkom sustavu komunističke strahovlade plaćao se životom ljudi koji su željeli živjeti i raditi u miru. Naime, nećemo se osloboditi vraćanja u prošlost sve dok se ne rasvijetli istina o žrtvama totalitarističkih režima.«

Ovo bismo razmišljanje mogli završiti konstatacijom: *Udarili su na pastire, ali se ovce nisu razbježale!* Svijetli likovi hrabrih svećenika-mučenika bili su i ostali ohrabrenje za vjernike.

Vukovar, 26. listopada 2002.

Godine 2002. listopada 26. obilježila je Đakovačka i Srijemska biskupija 150. obljetnicu uspostave Hrvatsko-slavonske ili Zagrebačke crkvene pokrajine. Toga se dana u našoj biskupiji slavila svetkovina sv. Dimitrija, zaštitnika Srijemske biskupije, i održavalo biskupijsko spomen-hodočašće u Vukovar. Svaki jubilej prigoda je za zahvaljivanje na prošlosti i za molitvu za budućnost, pa je tako bilo i na ovom našem jubileju.

Đakovačka i Srijemska biskupija mnogo je dobila svojim ulaskom u sastav nove crkvene pokrajine. Dobila je napose vrijedne, časne i ugledne metropolitane kao što su blaženi Alojzije Stepinac, svjedok-mučenik našega doba, potom ugledni koncilski otac kardinal Franjo Šeper, naš Osječanin, te narodu omiljeli kardinal Franjo Kuharić. No, i ona je u tu crkvenu pokrajinu, pojedinačnu i ujedinjenu, unijela povijest dviju biskupija. Đakovačka ili Bosanska biskupija unijela je svoju tešku, često krvavu povijest, mukotrpan život i mučeništvo svojih svećenika, redovnika i ostalih vjernika za vrijeme otomanske okupacije. Srijemska biskupija, nasljednica slavnoga Sirmiuma, unijela je brojne mučenike prvih kršćanskih vremena, svih staleža i dobi: sv. Ireneja i sv. Dimitrija, sv.

Anastaziju, potom slavni srednji vijek u kojem je cvao monaško-redovnički život na njezinim prostorima te mukotrpnu obnovu u XVIII. stoljeću.

U ovom trenutku naša se biskupija nalazi pred novim izazovima i zahtjevima, prema kojima ne smijemo ostati ni slijepi i ni gluhi, nego ih pročitati kao »znakove vremena«. Ona u ovom trenutku unosi svoj sinodski hod sveopće obnove.

Neki se možda pitaju, zašto se proslava jubileja crkvene pokrajine održava u Vukovaru? Mogao se jubilej obilježiti i u Đakovu, u sjedištu naše biskupije. Ali, u ovom bismo trenutku htjeli da naša biskupija obilježi taj značajan jubilej na način kakva ona jest, tj. kao biskupija nezacijeljenih rana. Procesija koja se kretala prema groblju nije se zaustavila u gradu mrtvih, nego pred uskrslim Kristom koji je naša nada na našim životnim putovanjima. Išli smo u Vukovar koji je stvarnost za sebe, a simbol za cijeli narod. Da, simbol, a »ne mit ili idol«. Vukovar simbolizira sva stradanja ljudi i u drugim gradovima te mjestima i naše biskupije, i cijele domovine Hrvatske. Išli smo u Vukovar koji je mrlja na savjeti Europe i čovječanstva, ponajviše onih koji su ovaj grad bezdušno prepustili zločincima. Došli smo u Vukovar uz obećanje da mi preživjeli ni pod koju cijenu ne želimo biti »zarobljenicima prošlosti«, ljudi bez pogleda na budućnost koju želimo izgrađivati sa svim ljudima dobre volje. No, i

na zidove Vukovara mogla bi se napisati ona rečenica koju je netko napisao na zidu u Auschwitzu: »Tko ne poznaje povijest bit će prisiljen ponoviti je«.

Nadbiskup i metropolit Josip Bozanić održao je homiliju u tom jubilarno-komemorativnom ozračju. Pred vjernicima je razmatrao Isusa Patnika koji šuti. Isus šuti, no njegova šutnja nije izraz praznine i očaja nego nutarnje molitve koja izražava milosrđe: »Oče, oprosti im, ne znaju što čine«. Razmatranje i izgovaranje riječi – »opraštanje«, »pomirenje«, »oproštenje« – u Vukovaru dobiva puno dublje značenje.

Deset godina nakon velike tragedije ovoga grada, teško je bilo izgovoriti te riječi ali je bilo potrebno poručiti i nazočnima i cijelomu narodu da se bez provođenja u život tih riječi ne može dalje, da se ne može izgrađivati ni Vukovar, ni bilo koji dio naše Domovine. No, riječ »oproštenje« ne treba površno shvatiti. Ne znači ona samo zaboraviti naneseo nam zlo, nego znači prema drugima primijeniti onu ljubav, koju je svatko od nas na sebi osjetio i doživio, naglasio je uzoriti kardinal Josip Bozanić.

Vukovar, 18. studenoga 2006.

Prigodom 15. obljetnice vukovarske tragedije, u Vukovaru je održano spomen-hodočašće. Dvadesetak tisuća nazočnih očitovalo je svoj pijetet prema mnogobrojnim žrtvama i patnjama koje su mnogi podnijeli. Euharistijsko slavlje na vukovarskom spomen-groblju predvodio je uzoriti kardinal Josip Bozanić. Vjerojatno nijedna druga riječ ne izaziva u nas Hrvata toliko emocija koliko riječ – Vukovar. Za nas je Vukovar simbol otpora, stradanja i patnji, neiscrпно vrelo nadahnuća u borbi za Domovinu. Vukovar je, nažalost, i simbol neviđene bestijalnosti.

Sjećanja na stravične događaje od prije petnaest godina, isprepleću se u našoj nutrini. Prožimaju nas osjećaji tuge, boli, tjeskobe, gorčine, odvratnosti, ali i ponosa, nade, vjere i ljubavi. Tužni smo zbog onih kojih više nema među nama, hvata nas tjeskoba ali i snaži osjećaj odgovornosti prema Domovini za koju su vukovarski branitelji dali svoje živote, a mi je trebamo izgrađivati na vrjednotama za koje su oni bili spremni i umrijeti. Obuzima nas i osjećaj gorčine zbog neodgovornoga ponašanja svjetskih vevlastodržaca koji nisu odlučno i na vrijeme spriječili vukovarsku tragediju.

Kardinal Josip Bozanić predvodio je spomen-hodočašće o 15. obljetnici vukovarske tragedije u vrije-

me kad su pojedinci stvarali svoju istinu o Domovinskom ratu, kad su pojedinci htjeli Hrvate podijeliti i posvađati. U pitanje se dovodio smisao žrtve koju su podnijeli vukovarski branitelji. Vukovar je ne samo sjećanje, nego poruka. Poruka i pouka – što je rat, i odakle rat dolazi. Što je ostalo nakon srušenoga Vukovara, zapitao se Kardinal? Ostali smo mi, ostala su prijateljstva, ostala je ljubav, godine zajedništva. Ovo hodočašće želi osvjetliti povijesnu istinu o onome što se zbilo, kako bi se izvukla potrebna pouka. Moramo iskreno priznati da je uzoriti Kardinal uputio našoj javnosti pravu riječ u pravo vrijeme na pravome mjestu, iako se nekima od nazočnih to nije svidjelo, iako našoj javnosti to nije na pravi način predstavljeno, niti u obavijesnim glasilima istinski vrednovano.

Zagreb, Sveta Mati Slobode, 4. studenoga 2007.

Tko se od nas ne sjeća slike hrvatskoga branitelja s krunicom oko vrata? Mnogi su je nosili a da nisu razumijevali njezino značenje. Kad se prisjetimo protiv kolike je vojne sile ustao hrvatski narod i na kakvo je neprijateljsko raspoloženje većine europskih naroda naišao, doista moramo zajedno s blagopokojnim kardinalom Franjom Kuharićem priznati da je slobodna Hrvatska pravo čudo. Upravo se s tom sviješću razgovaralo na zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije i odlučilo da se izgradi crkva koja bi bila izrazom zahvalnosti Bogu za dar slobode. Ideja se ostvarila u Zagrebu, izgradnjom crkve Sveta Mati Slobode na Jarunu. Crkva je to koja je ujedno spomen-svetište svih koji su dali svoje živote za Domovinu. Na ophodnom prostoru crkve postavljen je kenotaf, tj. popis imena svih branitelja i civila poginulih ili nestali tijekom Domovinskoga rata, bez obzira gdje su im grobovi ili gdje im počivaju tijela: u nepoznatim zajedničkim grobnicama, dvorištima, bunarima, močvarama, rije-kama – njih 15.840.

O blagdanu Svih Svetih posjećujemo grobove svojih roditelja, prijatelja i znanaca, odajemo im počast i molimo za njih. To vrijeme crkvene godine izuzetna je prilika da se pomolimo i za sve one kojima dugujemo slobodu i sve vrijednosti kojima je sloboda preduvjet.

Ove je godine euharistijsko slavlje u crkvi Sveta Mati Slobode predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Osvrnuo se na činjenicu da se izvrće istina o Domovinskom ratu. Što se vremenski više odmičemo od događaja iz 1991. to se istina o Domovinskom ratu češće zlonamjerno prešućuje i iskrivljuje. Mladim naraštajima, čini se, sve je manje jasno što se dogodilo s Vukovarom i stotinama sela i gradova koji su bombardirani, a njihovi stanovnici pobijeni. Iz arhiva se selektivno izvlače dokumenti, svjedočenja očevidaca o stradanjima ne uzimaju se u obzir, a zanemaruju se vrednote za koje su branitelji položili živote.

Kardinal Bozanić istaknuo je: »Moleći za hrvatske branitelje molimo da njihova žrtva ne bude bez odjeka u vremenu u kojem se izgrađuje društvo koje treba učvrstiti svoje korijene.« Štoviše, upozorio je: »Stoga danas kršćani u Hrvatskoj ne bi smjeli poduprijeti one političke opcije koje ne poštuju te vrijednosti jer – bez obzira kakav dojam ostavljale – ne rade na dobrobit čovjeka i hrvatske Domovine«.

Sveta Mati Slobode izraz je zahvalnosti i to je lijepo. Ali, još nešto je potrebno: valja poraditi da ne izostanu plodovi velikih žrtava što su ih sinovi i kćeri našega naroda dali za Domovinu. Valja je izgrađivati u duhu onih vrijednosti za koje su branitelji išli do kraja. Dok poneki priželjkuju povratak minulih vremena za koja kažemo da je dobro što su iza nas, vedriju budućnost neka izgrađuje mladi naraštaj koji se nadahnjuje na bistrom vrelu istine za koju se isplati ne samo umrijeti nego i živjeti.

P I S M O
HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE
O PEDESETOJ OBLJETNICI ZAVRŠETKA
DRUGOGA SVJETSKOG RATA²²

U mjesecu svibnju ove godine navršava se pola stoljeća od završetka drugoga svjetskog rata. Među narodima Europe i svijeta koji komemoriraju tu obljetnicu i hrvatski narod oživljava povijesnu memoriju o značenju koji je za njega imao mjesec svibanj godine 1945.

Hrvatska biskupska konferencija odlučila je pridružiti se tomu povijesnom spomenu. No, Crkva će taj spomen obilježiti na sebi vlastit način: spomen-činom Isusove muke, smrti, uskrsnuća i slavnoga uzašašća prigodnim misnim slavljem. U subotu 13. svibnja 1995. godine u svim će našim katedralama mjesni biskupi zajedno sa svojim svećenicima i vjernicima slaviti misu, prikazujući sjedinjeni s Kristovom žrtvom sve radosti i nade, žalosti i tjeskobe onoga mjeseca svibnja 1945. godine.

Pamćenje ratnih stradanja

Prestanak oružanih sukoba, bombardiranja, rušenja i umiranja, na frontama i u pozadini, doživjeli su narodi Europe kao veliko olakšanje, kao uspostavu mira i slobode. Na isti je način to očekivao i hrvatski narod. To više što su se Hrvati u velikome broju borili na strani Saveznika. No mjesec svibanj 1945. godine u Hrvatskoj se posebno pamti kao mjesec strašnih pokolja zarobljenih vojnika i civilnoga pučanstva izručenih jugoslavenskoj vojsci od zapadnih Saveznika. Spomen toga stradanja vezan je posebno uz Bleiburg i uz »Križni put«. Još više, taj je svibanj, za razliku od drugih naroda kojima je vraćena sloboda i demokracija, dolaskom marksističkoga totalitarnog sustava za nas značio nov početak progona, zatvora, ubijanja

nevinih ljudi. Mnogi su stradali samo zato što su katolici, što su katolički svećenici, redovnici i redovnice, što su katolički biskupi. Taj martirologij optužba je krvnika, ali on je još više slava Kristove Crkve.

Poslijeratne su žrtve, međutim, samo nastavak stradanja koja su, posebno u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, obilježila ove prostore od travnja 1941. do svibnja 1945. godine, kada je ovdje bjesnio Drugi svjetski rat. Hrvatski se narod u težnji za slobodom našao pod udarom snaga koje su mu to poricale i okrutno ga uništavale provodeći velikosrpski politički program. Stradanje hrvatskoga stanovništva, uništavanje čitavih naselja, mučenje i ubijanje civilnoga, nenaoružana naroda, obilježilo je te ratne godine zločinima i okrutnošću velikih razmjera. S druge su strane postupci režima u Hrvatskoj, osnovani na ideologiji rasne i nacionalne isključivosti, provodili osvetu i prouzročili žrtve koje se ne mogu opravdati obranom, već se moraju nazvati zločinima. Tako su oružani sukobi i zločini ostavili velik broj žrtava i strašna razaranja. Broj poginulih i ubijenih svih strana zahvaćenih ratom, penje se na više stotina tisuća, kako iznose trijezni i objektivni proučavatelji toga našega tragičnoga razdoblja, premda priznaju da njihovo proučavanje još nije dovršeno.

Nama se tek sada, u slobodi, nakon što je prestao monopol nad povijesnom istinom, otvara mogućnost odati dužnu počast svim žrtvama. Tijekom prošlih pedesetak godina javna se počast odavala samo žrtvama jedne strane. Druge se žrtve nisu smjele spominjati; bilo je opasno i znati da su postojale. Mi stoga danas javno molimo za te naše sunarodnjake, pripadnike hrvatskoga naroda, sinove

i kćeri Katoličke crkve. U mislima obilazimo poznate i nepoznate masovne grobnice, razasute širom domovine, i u duhu kršćanske vjere molimo vječni pokoj svima nastradalima. Time ujedno smirujemo i duše živih: rodbine, prijatelja, sunarodnjaka, svih poginulih. Božjim milosrđem liječimo duše ranjene okrutnošću i nepravdom koja im je nanesena, da iz njihova srca ne bi izvirala mržnja i misao na osvetu. Vjera da su pokojni u Božjemu miru, pomiruje i ljude međusobno.

Suprotan stav prema žrtvama rata koji se u nas sustavno i službeno provodio tijekom pedesetak godina, po kome su žrtve samo na jednoj strani a krvnici samo na drugoj strani, raspaljivao je osvetničke misli i nakane, o čemu tako tragično svjedoče i sadašnje žrtve rata nametnuta Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Tako naše ratno poglavlje nije završeno pred pedeset godina, kao kod drugih naroda. Duhovi se nisu razoružali. U povijesnome času kad je nakon komunizma trebalo poštovati izrečenu volju naroda, pribjegli su sili oružja da se zadrži dominacija. Krvoproliće je opet buknuo, da nas svojim posljedicama prati za duge godine koje nadolaze, ako li se nepravde ne isprave i ako li se smisao života i smrti, krivnje i opravdanja ne potraži na Kristovu putu: u njegovoj osobi, u njegovu djelu, u njegovoj riječi.

Mi ćemo stoga u ovoj obljetnici, ponizno pred Bogom i iskreno pred ljudima, odati kršćansku počast svim žrtvama, u prvome redu žrtvama Drugoga svjetskog rata, ali i žrtvama današnjim, kao i onima koje su prethodile Drugomu svjetskom ratu na našim prostorima te ispunile krvlju i suzama gotovo čitavo naše dvadeseto stoljeće.

Molit ćemo vječni mir svima nastradalima. Pravo na život i dostojanstvo svake osobe pod Božjom je zaštitom. Stoga svakoj nevinoj žrtvi dugujemo jednako poštovanje. Tu ne može biti razlike ni rasne ni nacionalne, ni konfesionalne, ni stranačke. Temeljna jednakost u dostojanstvu svih ljudi proizlazi iz same naravi čovjeka, stvorena na sliku i priliku Božju. Pojedinačne i osobito masovne likvidacije, bez ikakva suda i dokaza krivnje, uvijek su i posvuda teški zločini pred Bogom i pred ljudima.

Stoga ćemo se kod svetoga oltara spomenuti žrtava hrvatskoga naroda i Katoličke crkve. Spomenut ćemo se žrtava srpske nacionalnosti i Srpske Pravoslavne crkve u Hrvatskoj. Spomenut ćemo se žrtava: Židova, Roma i svih kod nas ubijenih u Drugome svjetskom ratu samo zato što su druge nacije, druge konfesionalne pripadnosti ili drugoga političkog uvjerenja.

No, uz spomen žrtava nužno se povezuje i spomen krvnika, spomen krivaca za tako brojne žrtve. Krivci imaju svoje ime i prezime, pa je i njihova odgovornost u prvom redu osobna. Isprika da su samo izvršavali naređenja ne može ukinuti osobnu krivnju neposrednih počinitelja zločina. No, još je veća krivnja naredbodavaca, ideologa, tvoraca sustava koji unaprijed planiraju krvavi obračun s neistomišljenicima. Krivnju ne isključuje ni činjenica da se u svakom ratu čine zločini. Zakonita obrana i zločin ne mogu se poistovjetiti. Krivci su na našim prostorima bili pripadnici određenoga naroda, stranoga (u Drugom svjetskom ratu posebno njemačkoga i talijanskoga) i domaćega, posebno srpskoga i hrvatskoga, čije su ime okaljali svojim nedjelima. Mnogi od njih članovi su i određene

Crkve ili vjerske zajednice. Ipak, da bi zakoniti sud bio pravedan, nužno je tražiti i poštovati istinu i o žrtvama, i o krvnicima. Povećavanje broja žrtava da bi se snažnije nametnuo žig krivnje čitavom jednom narodu ili skupini, pogada nevine nepravdom koju ne može odobriti ni jedna iskrena savjest.

Kajanje i pomirenje

Nije glavna težina pitanja u tome kako žaliti žrtve vlastite zajednice i kako prepoznati krivnju druge zajednice. Hrvati i Srbi, katolici i pravoslavni, muslimani i drugi pred težim su moralnim pitanjem: Kako žaliti žrtve druge zajednice, kako priznati krivnju u vlastitoj zajednici? A zatim: Kako okajati krivnju, kako zadobiti oprostjenje Božje i ljudsko, mir savjesti i pomirenje među ljudima i narodima? Kako započeti novo doba osnovano na pravednosti i istini?

Ključ odgovora nalazimo u molitvi Gospodnjoj. Sve ljude, a posebno one koji se zajedno s nama obraćaju Bogu kao Ocu, nazivamo braćom. Zajedno s njima molimo: »Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim.« U čežnji za Božjim oprostjenjem i mi ljudi uzajamno opraštamo jedni drugima. Ono što pohranjujemo u svojoj povijesnoj memoriji nisu nepodmireni računi koji rađaju namisli osvete. Pamtimo zlo, koje se dogodilo a nije se smjelo dogoditi. Učimo, kako ne ponavljati grijeh i kako ustrajati u dobroj odluci. No, sadržaju našega povijesnog pamćenja pripada i sve ono što su činili ljudi Crkve kada su osuđivali zločin te svesrdno zaštićivali i pomagali

ugrožene u vrijeme dok je hjesnio Drugi svjetski rat. Ta kršćanska odlučnost i požrtvovnost, posebno katoličkih biskupa u Hrvatskoj, nadahnuće su i poticaj današnjemu naraštaju. Na ovome nas putu ostvarivanja dobra te nastojanja oko praštanja i pomirenja utvrđuje i Sveti Otac Ivan Pavao II. koji nam je u Zagrebu poručio: »Tražiti oprost i sam oprostiti, tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ako se želi postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskoga i trajnoga mira« (Homilija na misi, Zagreb, 11. rujna 1994).

Spomen na pedesetu obljetnicu od završetka Drugoga svjetskog rata uvodi nas u pripravu za Veliki jubilej: 2.000 godina od rođenja Isusa Krista. U svome apostolskom pismu o pripravi na taj Jubilej Sveti Otac nas podsjeća da je radost Jubileja na poseban način radost zbog otpuštanja grijeha, radost obraćenja. »Pravo je stoga«, nastavlja Sveti Otac, »da Crkva postaje svjesna grijeha svojih sinova... Crkva se, jer je sveta po svome pritjelovljenju Kristu, ne umara činiti pokoru: ona uvijek priznaje kao svoje, pred Bogom i pred ljudima, grješne sinove« (na navedenome mjestu, br. 33). Dosljedno tomu, i Crkva Božja koja je u Hrvatskoj, čini pokoru i poziva na pokoru zbog svojih sinova koji nisu svjedočili za Krista, nego su bili na sablazan svojim načinom razmišljanja i djelovanja. Tako se odnosimo i prema počiniteljima zločina nad žrtvama koje spominjemo, a ponikli su iz katoličke sredine. U tome duhu ponavljamo riječi sluge Božjega kardinala Alojzija Stepinca, napisane 19. veljače 1943. kada je jasenovački logor nazvao »sramotnom ljagom«, a za ubojice u njemu izjavio da su »najveća nesreća Hrvatske«. Taj sud pastira Crkve nije izgubio na svojoj snazi tijekom ovih pedeset i

više godina od kako je izrečen. Željeli bismo se susresti i s drugim kršćanima koji će se na isti način odnositi prema krvnicima iz svoje sredine. Željeli bismo posebno da katolici i pravoslavni u Hrvatskoj zauzmu zajednički kršćanski stav i prema žrtvama i prema krivnji za žrtve, prema grijehu i prema pomirenju. Ako se u prošlosti manipuliralo s povijesnim činjenicama, požurimo čas kad ćemo u slobodi i odgovornosti pred Bogom i pred ljudima javno očitovati istovjetan kršćanski odnos i prema žrtvama i prema krivcima. Molimo da to vrijeme što prije sine!

Crkva oplakuje žrtve, Crkva oplakuje krvnike. Ona se bori protiv grijeha i vrši službu pomirenja s Bogom i među ljudima. U vjeri i poniznosti liječi rane duše i tijela te tako otvara čovječniju budućnost pojedincima i narodima. Crkva vjeruje u uskrsnuće tijela i život vječni te konačni sud o stradanjima i krivnjama prepušta Bogu koji je puna istina, savršena pravda i beskrajna ljubav. Naše svećenike i vjernike potičemo da u svojoj molitvi i svetoj misi prikažu Bogu sve žrtve prošloga i sadašnjega rata i da zazivlju Božji mir našim vremenima.

Gospodin neka primi molitvu i pokoru našu!

U Zagrebu, 1. svibnja 1995.

Franjo *kard.* Kuharić,
nadbiskup zagrebački, predsjednik HBK, v. r.

Srećko Badurina,
biskup šibenski, potpredsjednik HBK, v. r.

Anton Tamarut, *nadbiskup riječko-senjski, v. r.*

Ante Jurić, *nadbiskup splitsko-makarski, v. r.*
Marijan Oblak, *nadbiskup zadarski, v. r.*
Ćiril Kos, *biskup đakovački i srijemski, v. r.*
Slavomir Mikloš, *vladika križevački, v. r.*
Antun Bogetić, *biskup porečki i pulski, v. r.*
Slobodan Štambuk, *biskup hvarski, v. r.*
Josip Bozanić, *biskup krčki, v. r.*
Želimir Puljić, *biskup dubrovački, v. r.*
Ivan Prenda, *nadbiskup koadjutor zadarski, v. r.*
Đuro Kokša, *pomoćni biskup zagrebački, v. r.*
Marin Srakić, *pomoćni biskup đakovački i srijemski, v. r.*
Juraj Jezerinac, *pomoćni biskup zagrebački, v. r.*
Marko Culej, *pomoćni biskup zagrebački, v. r.*
Marin Barišić, *pomoćni biskup splitsko-makarski, v. r.*

---

⁸ *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, u: Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije, 1(1995) 3, str. 4, 6.

BILJEŠKA O AUTORU

Josip Bozanić rođen je 20. ožujka 1949. u Rijeci, od oca Ivana i majke Dinke rođene Valković. Roditelji su mu živjeli u Vrbniku na otoku Krku, gdje je rastao i završio osnovnu školu. Kao svećenički kandidat Krčke biskupije završio je klasičnu gimnaziju u Pazinskom sjemeništu. Studij teologije započeo je u Rijeci, a nastavio u Zagrebu gdje je diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Za svećenika Krčke biskupije zaređen je 29. lipnja 1975. godine u Krku. Prvu svećeničku službu vršio je kao biskupski tajnik krčkoga biskupa dr. Karmela Zazinovića. Od 1976. do 1978. vršio je službu župnoga vikara u Malom Lošinju i upravitelja župe Ćunski, a potom upravitelja župe Veli Lošinj. Od 1978. ponovo je u službi biskupskoga tajnika. U isto vrijeme upisao je i poslijediplomski studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je u jesen 1979. postigao akademski stupanj magistra teologije u dogmatskoj specijalizaciji.

Krčki biskup poslao ga je potom u Rim, gdje je kao pitomac Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima nastavio studij teologije na Papinskom sveučilištu Gregorijana i upisao studij crkvenoga prava na Papinskom lateranskom sveučilištu. Ovdje je postigao akademski stupanj licencijata iz kanonskoga prava.

Po povratku iz Rima imenovan je kancelarom Biskupskoga ordinarijata u Krku (1986 – 1987) i generalnim vikarom Krčke biskupije (1987 – 1989). Od 1988. do 1997. predavao je crkveno pravo i dogmatsku teologiju na Teologiji u Rijeci.

Sveti otac Ivan Pavao II. imenovao ga je 10. svibnja 1989. biskupom koadjutorom krčkim. Za biskupa je zaređen 25. lipnja 1989. u krčkoj katedrali. Iste godine 14. studenoga postao je dijecezanskim biskupom krčkim.

U BKJ, a potom u HBK, vršio je službu predsjednika Vijeća za laike i potpredsjednika Komisije »Justitia et pax«. Bio je članom i predsjednikom Biskupske komisije za Papiński hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu. Od konstituiranja Hrvatske biskupske konferencije bio je u svim mandatima član Stalnoga vijeća HBK. Godine 1993. izabran je za člana, a potom predsjednika Komisije HBK za odnose s državom. U tom su razdoblju pripremljeni i potpisani Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske. Od 5. lipnja do 22. studenoga 1996. bio je i apostolski administrator Riječko-senjske nadbiskupije.

Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je zagrebačkim nadbiskupom 5. srpnja 1997. godine. Službu zagrebačkoga nadbiskupa i metropolite preuzeo je 4. listopada iste godine u zagrebačkoj katedrali, od dotadašnjega nadbiskupa kardinala Franje Kuharića. Iste je godine izabran za predsjednika HBK. Tu je službu vršio u dva uzastopna mandata do 2007. godine. Kao zagrebački nadbiskup veliki je kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U travnju 2001. izabran je za prvoga potpredsjednika Vijeća biskupskih konferencija Europe (CCEE), a 2006. je reizabran na istu dužnost. Sudjelovao je na prvoj (1991.) i drugoj (1999.) posebnoj Sinodi biskupa za Europu u

Rimu. Na drugoj je izabran i za člana Posebnoga vijeća Generalnoga tajništva Biskupske sinode za Europu. Član je Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata te Papinskoga vijeća za laike.

Godine 1998., kao zagrebački nadbiskup i predsjednik HBK, pozdravio je u Zagrebu papu Ivana Pavla II. za njegova drugoga apostolskog pohoda Hrvatskoj, a u Mariji Bistrici, u obredu beatifikacije, zamolio ga je da kardinala Alojzija Stepinca proglasi blaženim. Godine 2003. ponovo je kao predsjednik HBK pozdravio papu Ivana Pavla II. za njegova trećega apostolskog pohoda Hrvatskoj prilikom kojega je pohodio Rijeku i Trsat, Dubrovnik, Osijek i Đakovo te Zadar.

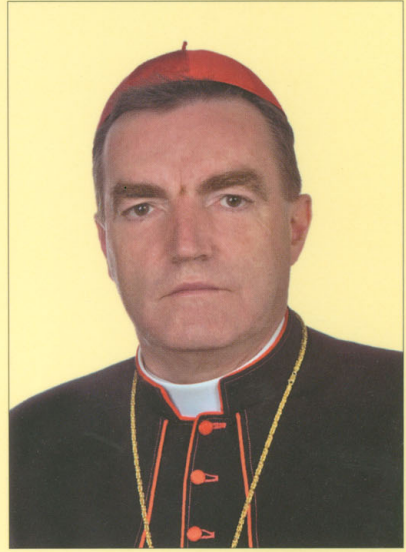
Papa Ivan Pavao II. uvrstio ga je u Zbor kardinala Svete Rimske Crkve na svečanom Konzistoriju u Rimu, 21. listopada 2003. godine.

KAZALO

Uvod	5
Blajburški vapaj za istinom	11
Dolina zaustavljenih života	13
Poštovanje nevinih žrtava	15
Sramotno izručenje u ruke krvnika	16
Kome smeta ljubav prema čovjeku, domovini, pogaženima i istini?	18
Ovdje se nije poštovao život	20
Prava pomirba mora nastati u ljudskoj nutrini	21
Blajburška tragedija osiromašila je cjelokupno hrvatsko društvo	23
Rasvijetliti istinu o žrtvama totalitarističkih režima	26
Zajedništvo je moguće živjeti samo na istini	29
Hrvatska javnost ima pravo znati cjelovitu istinu o Jasenovcu	32
Molimo za sve žrtve	34
Crkva vrši službu pomirenja	36
Prešućivana istina o maceljskoj tragediji	39
Bog ostaje vjeran u ljubavi	41
Čovjek je digao ruku na čovjeka	43
Istina oslobađa od tereta prošlosti	45
Isti kriteriji prema zločinima svih režima	47
Jedini je pravi gospodar povijesti – Bog	49

Miroslav Bulešić – mučenik svete potvrde	51
Mučenički trolist	53
Novi put kršćanske nade	55
Progonitelji su postali "profinjeni"	57
Bulešić – čovjek u kojem nema prijevare	59
»Moja je osveta – oprost«	61
Bio je svjestan svojega poziva	64
Nepopustljiv prema komunizmu	67
Bog mu je dao svoju snagu	69
Prikrivanje zločina – olako se naziva antifašizmom	71
Miroslav Bulešić ostavio je odjek Kristova poziva	75
Grad koji se ne smije zaboraviti	77
Čovjek treba Krista	79
Isusova šutnja	81
Riječi: opraštanje i pomirenje u Vukovaru zvuče ozbiljno	83
Bog oprašta i spašava	85
Crkva je sakrament opraštanja i pomirenja	87
Golgota suvremene Hrvatske	89
Govor vukovarskih križeva	91
Ne postoji trenutak bez Boga	93
Treba se čuvati onih koji razaraju dobrotu	94
Pozvani smo dati svjedočanstvo za istinu	95
Vukovar nam svjedoči što je rat	97

Vukovarska bolnica svjedoči o zločinu protiv čovječnosti	99
Hodočasnički grad za mlade naraštaje	102
Vukovarski poziv na hrvatsko zajedništvo	104
Spomen na poginule u Domovinskom ratu	107
Očitovanje ljubavi	109
Promatrati s distance	111
Davanje a ne uzimanje!	113
Godine molitve i pouzdanje u Božju providnost	114
Hrvatski su branitelji znali cijenu ljubavi	116
Mjera za napredak domovine	118
Imena ljudi koji su darovali svoje živote nama	120
Bog nam je u kušnjama i boli bio blizu.....	121
Branitelji su dio hrvatske povijesti i naših života	123
Pogovor	125
Prilog	145
Bilješka o autoru	157

Svjestan sam da će mnogi odvagivati moje ovdje izgovorene riječi. Znam da će ih htjeti rabiti u svoje svrhe, koje su daleko od onoga zbog čega vam ih izgovaram. Svima poručujem da riječi odvajem vagom evanđelja i da one nisu ni za kakvu dnevno-političku uporabu. Govorim vam iz srca kao pastir kojemu je veoma stalo do življenja evanđelja, do mira i radosti puka koji mu je povjeren u odgovornosti crkvenoga služenja. Na poseban mi je način stalo do moga hrvatskog naroda koji je zasićen poniženjima i patnjama.

KARDINAL JOSIP BOZANIĆ

ISTINA U LJUBAVI

Svaki je rat neizmjereno zlo i veliki gubitak pa je stoga nedopustivo i neistinito čitanje Domovinskoga rata po ključu koji želi izjednačiti zločinca i žrtvu i uz pomoć kojega se na njega gleda kroz prizmu nametanja krivnje hrvatskoj žrtvi. Naša je zadaća da kao živi svjedoci promatramo Domovinski rat kroz prizmu ljubavi prema ljudima koji su branili druge ljude, bez obzira na one koji su u Hrvatskoj i izvan nje uložili puno političke moći i ekonomskih sredstava da dokažu suprotno.

Moleći za poginule hrvatske branitelje molimo da njihova žrtva ne bude bez odjeka u Hrvatskoj nakon rata. Upravo sada, u vremenu izgradnje društva koje treba učvrstiti svoje korijenje, potrebno je to korijenje zalijevati rosom onih vrijednosti koje su branitelji nosili i njegovali svojom odgovornom ljubavi u vjeri da je Bog gospodar i ljubitelj života. Stoga danas kršćani u Hrvatskoj ne bi smjeli poduzeti one političke opcije koje ne poštuju te vrijednosti, jer – bez obzira kakav dojam ostavljale – ne rade na dobrobit čovjeka i hrvatske Domovine.

Glas Koncila

 školska knjiga